UNIV. OF
TORONTO
LIBRARY

BINDING LIST DEC 1 1925

Digitized by the Internet Archive
in 2014

https://archive.org/details/elcnticdelscanti00clas

EL CÀNTIC DELS CÀNTICS
DE SALOMÓ

Bible
Catalan
C.

EL CÀNTIC DELS CÀNTICS DE SALOMÓ

VERSIO · SEGONS · ELS
TEXTOS · ORIGINALS · I
AMB · ANOTACIO · DE · MN.
FREDERIC CLASCAR

200.010
19.1.26

Institut de la Llengua Catalana

IV

VI

NIHIL OBSTAT

El Censor,

Enric Pla i Deniel, Prev.

Barcelona, 18 de juny de 1918

IMPRIMATUR

Enric, Bisbe de Barcelona

Per manament de Sa Excia. Ilma. el Bisbe, mi Senyor,

Dr. Eduard Morera

Vice Scri.

UN MOT D'INTRODUCCIÓ

«Quinque res sunt, quae de Cantico Canticorum constanti antiquitatis testimonio stabilire licet : sanctum esse carmen et unum et a Salomone forma allegorica scriptum de Christi cum Ecclesia desponsatione.»

GIETMANN

Contra aquesta exegesi tradicional, *que és la nostra,* la crítica moderna afirmarà, amb Stärk, que en aquest llibre campa arreu *das Liebesleben, ja auch ohne Zweifel die freie Liebe* (!). I cuidant també formular : «*Wir haben es also im H. L. überwiegend mit Liebes- bzw. erotischer Poesie zu tun, und nur weniges lässt sich mit Sicherheit oder Wahrscheinlichkeit als Hochzeitspoesie im eigentlichen Sinne nachweisen.*» L'època redaccional de l'arreplega o antologia és, segons la novíssima crítica, de molt ençà (s. 3 a. de J. C.), per bé que, en opinió de Stärk, *die Lieder selbst werden meist sehr alt sein.* Quant a l'autor, no cal dir que, per raons ben febles (unes quantes paraules *no-hebraiques,* i hipotètiques interpolacions en el text), s'afirma en rodó que *Salomos Verfasserschaft in das Reich der Legende verwiesen ist* (Budde.); que el recull és fet probablement en diferents

contrades i èpoques de l'antic Israel, *mögen aber die Lieder von dem Sammler auf jerusalemische Verhältnisse abgestimmt sein* (Stärk). Encara Budde, si fa l'asserció que, en el C. dels C., tan solament s'hi presenta *die gegenseitige Liebe von Mann und Weib,* afegirà que sempre, ja dels antics temps, s'hi ha sentit, en el C. dels C., *den besonderen Klang des Brautgesangs.* Ja Orígenes, — diu —, l'assenyalava així com un *epithalamius libellus, id est nuptiale carmen,* punt d'albir que modernament (1873) Wetzstein reproduirà, després d'un estudi comparatiu del nostre Llibre amb el folk-lore d'Orient, on la setmana de noces és anomenada setmana reial, i els nuvis són celebrats així com un rei i una reina (cf. 1, 4-12; 7, 6). Com de fet Wetzstein, durant sa residència consular a la Síria, ha trobat i recollit cançons formant part del Ritual de noces, que ell mateix ha presenciat, per l'estil de 3, 6-11, i cc. 4-7. D'aquí dedueix Bdd. (Stärk en contra), sobre la formació del *Càntic* : que no és altra cosa que *eine Sammlung von Liedern, die zu einer gewissen Zeit und an einen gewissen Ort in Israel bei einer oder mehreren Hochzeiten gesungen wurden.* Quant a la *derbe Sinnlichkeit* del Càntic és tota característica, — diu, — encara avui, de l'Orient en els cants de noces.

D'aquest punt d'albir, ja no és tanta la llunyària entre la Crítica i l'Exegesi tradicional patrística i escolàstica. Escoltem Vigouroux en el seu pròleg dins la Políglota:

«1. — Ce cantique, vrai chant d'amour, exprime les sentiments tout a la fois les plus ardents et les plus tendres, et respire toutes les douceurs de cette affection. C'est

l'entretien d'un époux et d'une épouse qui s'expriment leur amour. L'un paraît tour à tour sous les titres de berger, de roi, et sous le nom de Salomon, et l'autre alternativement sous ceux d'une bergère, d'une épouse, et elle porte le nom de Sulamite, qui est très vraisemblablement le féminin du Salomon. L'auteur introduit de jeunes-vierges qui accompagnent l'épouse, et qui prennent plusieurs fois la parole, et les frères de l'Epouse qui interviennent une fois.

2. — Nous regardons comme probable que ce cantique est purement allégorique, et qu'il doit être entendu uniquement de l'amour mutuel de Dieu et de son Église—. I després de fer constar que aital és el sentiment de Teodoret, Orígenes, de sant Ciprià i dels SS. PP. que foren ran dels temps apostòlics i dels posteriors a ells, escomet l'objecció més forta: la descripció que *d'une manière obscène* fa Salomó del cos de l'Esposa. Emperò cal remarcar, — diu—, 1. Que la simplicitat de llenguatge sempre está en proporció amb la simplicitat de costums. El poble hebreu estava en aquest estat de simplicitat natural, i no s'ofenia de certes descripcions que fereixen la nostra imaginació corrompuda. 2. Que la no-convivència de sexes a Orient porta una major llibertat en el parlar : tal com la nuditat, en aquests climes quasi total, no ofèn els ulls, tampoc la més gran llibertat en el parlar no ofèn les oïdes. 3. Que les descripcions que ens semblen massa lliures, són sempre en boca dels esposos, ço que fa que el decòrum hi sia observat. 4. Que la major part dels pobles d'Orient pinten l'amor natural de Déu i

dels seus més fidels adoradors sota imatges manllevades a l'amor sensual. 5 (i darrer). Que essent els personatges reals del Càntic, Déu i l'Església, aquesta descripció de les parts del cos era necessària per a expressar les qualitats inefables d'aquests divinals Esposos. D'altra banda, els jueus no permetien la lectura d'aquest llibre sinó als maridats, i als trenta anys fets; i si entre els cristians no hi ha expressament la mateixa prohibició, els directors d'ànimes prenen cura d'interdir-lo a les persones que s'hi podrien escandalitzar, conformant-se en això al sentit de sant Bernat, el qual vol que el Càntic no es confiï sinó a esperits i a oïdes castes.

3. — Quant a les comparacions que es troben dins el curs d'aquest llibre, i que ens poden semblar d'una exageració portada a voltes fins al ridícol, caldrà recordar que elles són totalment dins el gust del geni oriental.

4. — El títol hebreu del Càntic l'atribueix a Salomó (cf. Vlg. 3 Rg. 4, 32), i la tradició gairebé universal, jueva o cristiana, sempre l'ha considerat com obra del fill de David. Crítics moderns pretenen que el poema és de data més recent : en temps d'Esdres i Nehemies, a causa de certs aramaïsmes o expressions caldaiques de l'original. Emperò aquesta raó és infundada. Els més entesos posen el Càntic dins l'edat d'or de la literatura hebraica, i qualque mot estranger que s'hi troba, pot explicar-se pels gustos exòtics de Salomó o per lleus canvis introduïts pels copistes després del captiveri. El llenguatge, en conjunt, és conforme al del cèlebre monarca : les imatges són les

del seu temps (cf. 1, 5-9; 3, 10; 4, 4; 8, 11, etc.). Ell ama esmentar els animals i les plantes : la tórtora, el cérvol, el xiprer, etc.; el seu estil, pels mots i girs, és el dels Proverbis, tant com ho comporta la naturalesa diferent del gènere i de l'assumpte.» Fins aquí Vigouroux.

Poques coses hem d'afegir al judici d'un home tan illustre com l'editor de la Bíblia políglota, que ha fet d'home bo entre l'exegesi tradicional i part dels resultats de la crítica moderna. Mesurat ell, no afirma en rodó, així com fa Gietmann, que *veterum auctoritate efficitur allegorica utendum esse ratione, ita ut dissentire homini catholico non liceat.* Es limita Vgr. a dir sòbriament : *Nous regardons comme probable que ce cantique est purement allégorique.* Anar més enllà seria foragitar de l'ortodòxia tot un estol de sabents de l'exegesi catòlica que han cregut veure-hi una història típica més que una al·legoria. I fem aquesta observació, tot confessant que, amb Vgr. i Gtm., creiem que es tracta realment d'una sublimació lírica de les frisances i fruïcions messiàniques d'Israel, simbolitzades en una esposa : *la Palestina,* i en un Espòs : el tany de Jessè, el Promès de Judà el Desitjat de les nacions, el Pacífic de la profecia. Palestina estava turgent del Messies : Ell omple tot el seu pensar i tots els seus *sentits,* àdhuc genèticament. Les qüestions jurídiques d'heretatge, que entre nosaltres són quasi sempre purament materials, allí es tornen qüestions teòfores : l'hereu de la benedicció ha d'ésser, dins la casa d'Israel, hereu de la Promissió. El Gènesi no és sols la història de les primeries del món,

és la gènesi del Messies. I dins l'ideal popular del messianisme encara pendrà més cos aquest concepte genètic. Tota altra forma d'expressió que prengués aquest ideal a realitzar, fóra exòtica a Israel. Ha de néixer un Rei, fill de reis, de la Casa de David, que amarà la Terra santa, així com un espòs l'esposa. I si el rei d'Israel es projecta ençà i enllà dels temps per una selecció monàrquica de l'arbre de família que es va aprimant gentilment fins a acabar en un sol brot : Jesús, el fill de David, *l'Espòs* (segons ell mateix amarà sovint anomenar-se), també la Palestina es projectarà *Esposa,* ençà i enllà dels segles, i els profetes no sabran evocar-ne la imatge a llurs conterranis, als actuals i als venidors, sense figurar-la de faisó que la reconegui tothom. Les galanies d'aquestes amors havien de tenir, doncs, totes les sentors dels prats i les muntanyes. Una transfiguració amorosa havia de sublimar el *poema geogràfic,* si val a dir, on seran cantades les gràcies de l'Esposa, i àdhuc les de l'Espòs, qui vindrà revestit a faisó d'ella, alhora, *mare, esposa* i *filla.*

El Carmel, el cim venturós, d'on estant albiraran un jorn els vidents així com una visió messiànica, ell serà la testa engarlandada, de cara a les nostres costes, d'espatlles a Galaad, que amb el borbollar de ses ovelles serà així com la cabellera graciosa i ondulant de la mística Esposa, que dia i nit vetlla guaitant si ve l'*Amat,* dalt estant a les torres de David. Les aigües del Líban seran la regor d'aquest verger, pel qual deixaran la terra muntana, i se'n baixaran a la Ciutat del gran Rei a regar les hortes i fruite-

rars de la terra plana, del seu *viver*, que és la *mare* esponerosa d'aquesta *verge,* en qui també s'ha de complir el pronòstic d'Isaïes. El moment passional de l'Espòs (4, 12-15, Connubial) és en descrivint aquesta *depressió geogràfica* de la Palestina que les aigües del Jordà i els torrents del Líban tornen uberosa i paradisíaca. Tots els tresors, totes les belleses i formosors d'aquella terra beneïda han d'acoblar-se per engarlandar l'esposa el dia del seu maridatge : muntanyes i prades, vergers i fruiterars... I per què no melodies i cançons gentils, floració espiritual pariona de la natural?

Per ço no ens dol fer una lleu concessió a la *crítica,* si gosa parlar d'aquest epitalami, així com d'una *Sammlung volkstümlicher Hochszeitsgesänge* (Bdd.) : àdhuc no avenint-nos a aital agosarament, ens plau ornar l'Esposa *mit einem bunten Strauss von Liedern,* o penjar en el seu coll *eine Reihe schöner Perlen auf eine Schnur geheftet.* Si les li escatimàvem, ens demanarà ella, malalta d'amor, que la retornem *amb herbes* i la confortem *amb pomes.* O ell ens demanarà una gràcia de caritat per fer un *collaret de perles* que rumbejarà l'amada.

En plena realitat, Jesús es dignarà parlar així com nosaltres, i en sos llavis farà reflorir dictats del seny popular i jocs d'infants i experiències de la vida de família, que seran així com a llumenetes que facin claror *de la nostra,* de l'avesada als nostres ulls, perquè no ens enlluerni tot d'una, sol alt, la Llum de la Llum. ¡Que no hi ha unitat lògica, que *auf Einheit der Zusammenhang*

ist unbeding zu verzichten! ¿De quan ençà la Lírica s'ha regit per un pla raonat, ni tan sols així com un drama? Hi ha unitat de passió, hi ha una amor única, i aquesta unitat i unicitat és el *vencill de la caritat*, que és aitant dir de la perfecció.

Repetim-ho : si el Càntic no fos tal com és, si els elements, si les formes d'expressió no fossin collides, fresques com una rosa, en el mateix verger de les humanes galanies, tal com l'Encarnació del Fill de Déu va fer-se amb carn i sang *de la nostra*, amb totes les misèries conseqüents, excepte la del pecat; llavors aquest poema desdiria de tota la literatura messiànica de les Sagrades Lletres.

Aquest llibre, com el seu divinal Protagonista, és el *signum cui contradicetur*. També hi ha hagut heretgies que volgueren regalar a Jesús una natura humana feta de l'aire del cel; emperò Ell volgué venir al món, home així com nosaltres, i, justament, a morir a mans *dels seus, perquè no el conegueren*. Per ço, girant-ne el sentit, farem nostre un mot final de Stärk : *die jahrtausendalte exegetische Leidensgeschichte des H. L's hat darin ihren Grund gehabt, dass man diese Art Erotik nicht verstand oder nicht verstehen wollte.* ¿Els fa mal que el Càntic estigui inclòs (Stärk) dins el Cànon de les Sagrades Escriptures? Doncs nosaltres ens sentirem, una volta, fills de la Sinagoga amb Rabbí Akiba, quan respondrà a alguns que maldaran per llevar del Cànon el Càntic : que mai hi ha hagut un dia més sant que aquell en què Israel va rebre el Càntic.

ADVERTIMENTS

1. La versió és literal, i, per fidelitat, rítmica i lleument assonantada.

2. Les inscripcions llatines de les portadelles són, totes, extretes de l'excel·lent comentari de Gietmann S. J., exceptades les de *Remembrança* i *Apòleg*, que són de Bossuet.

3. El primer verset del Càntic és el mateix títol del Llibre.

4. El seccionament, amb els seus epígrafs, són del traductor.

5. Per a la interpretació del sagrat poema, el lector és pregat de llegir les *notes* del final.

6. *Corrigendum.* Pàg. 10, ℣. 17 : xiprers.

EL CANTIC DELS CANTICS
DE SALOMO

DESFICI

Sponsa *ardenter efflagitat* sponsi divini adventum.

c. I, 2 Oh! Besi'm ell dels besars de sa boca!
cert, regalades més que el vi són tes amors:
3 per l'olor són tes essències bones,
oli escampat és el teu nom,
per ço les donzelles t'amen.

4 Duu-me darrera teu! hi correríem!
entri'm el rei als seus penetrals:
juliarem i gojarem amb tu,
celebrarem més que el vi tes amors:
sí, dretura és que se t'estimi.

5 Negra só jo, però bonica,
filles de Jerusalem,
així com les tendes de Cedar,
així com els cobricels de Salomó.

6 Oh, no em mireu! car jo só bruna,
perquè m'ha ullat el sol:
els fills de ma mare s'abrivaren en mi,
em posaren a vigilar les vinyes,
i ma vinya, la meva, no vigilava.

7 Digues-me, oh tu, a qui la meva ànima estima:
¿on pastures,
on sesteges, els migdies?
Per què seria jo així com fembra errant,
al volt dels ramats de tos companys?

8 — Si no ho sabies,
la bella entre les dones,
ix-te'n a les petges del bestiar,
i guarda tes cabrides
vora les cabanes dels pastors.

L'ENCONTRE

Repente Sponsus divinus adest;
reddit illa amorem ac laudem.

9 A la meva egua en carrossa de Faraó,
jo t'he comparat, la meva aimia :
10 belles són tes galtes amb cadenetes,
i el teu coll, amb enfilalls de perles;
11 cadenes d'or et farem
amb pics d'argent.

12 — Mentre el rei és a sa taula,
dóna el meu nard sa olor :
13 un pom de mirra és mon amat per mi,
entre les meves sines ell fa nit :
14 raïm de Xipre és mon amat per mi
a les vinyes d'Engaddí.

15 — Oh! com ets bella, la meva aimia!
com ets bella!
dues colomines són tos ulls!

16 — Oh! com ets bell, mon amat!...
ai! que gentil!
el nostre tàlem, ai! que verdejant!

17 — Les bigues del nostre casal són cedres;
el nostre teginat, xiprés.

c. 2, 1 — Jo só el narcís de Saron,
só el lliri de les valls.

2 — Com el lliri entre les espines,
així la meva aimia entre les donzelles.

3 — Com la pomera entre els arbres del bosc,
així mon amat entre els donzells.

A la seva ombra delia jo de seure,
car son fruit sap dolç al meu tast. —

4 — Oh, dugui'm ell a la cel·la del vi,
i sa senyera, damunt meu, sigui amor!

5 Retorni'm amb herbes,
conforti'm amb pomes,
car malalta d'amor só jo.

6 Sa esquerra davall mon cap,
sa dreta em doni abraçada!

* * *

7 Jo us conjur, a vosaltres,
filles de Jerusalem,
per les daines,
per les cérvoles del camp;
oh, no deixondiu!
oh, no desvetlleu l'amor
fins que en tindrà albir!

VERNAL

Ubi advenit Sponsus, eam in *vernam* amoenitatem evocat.

8 La veu de mon amat!
Oh! sí, ell ve!

Com tresca pels serrats!
com brinca a les collades!
9 igual és a la daina el meu amat,
o al cabridó de les cérvoles.

Heu's-el allà estant,
darrera el nostre mur!
ell mira als finestrals,
ell sotja pels cancells!

10 Endreça de mon amat,
que em parla:

— Si et llevaves, la meva aimia!
la bella mia, si te'n venies!

11 Mira, l'hivern és partit;
s'esvaïren, són passades les pluges:
12 apareixen les flors a la contrada,
i el temps del cantar és arribat,
car la veu de la tórtora
és oïdora en terra nostra;
13 ses figues-flors madura la figuera,
i els ceps en flor escampen olor.

Si et llevaves, la meva aimia!
la bella mia, si te'n venies!

14 Ma colomina,
a les feses del penyal,
al recer dels cingles,
deix que vegi ta faç,
deix que oigui ta veu,
car ta veu és dolça,
ta faç bonica!

15 —Caceu-nos, ai!, les renards,
les renards menudes;
que fan mal als vinyars,
i el vinyar nostre flora!

16 Mon amic per mi, i jo per ell:
ell pastura entre lliris.

17 Fins el matí orejar,
que les ombres fugen,
gira, mon amat,
iguala't a la daina,
o al cabridó de les cérvoles,
dalt als munts de Beter.

PESOMBRE

Ecclesia Sponsa solitudine, desiderio, dolore animi probatur... Hic dolens gemensque *per noctes insomnes* absentem insigni cum molestia anquirit.

c. 3, 1 Jo, en la meva estrada, de nits,
cerc el que la meva ànima estima!

El cerquí i no l'encontrí!

2 Em llevaré, doncs, daré tombs per vila:
per les places i pels vials
cercaré a qui la meva ànima estima.

El cerquí i no l'encontrí.

3 M'encontren els guaites que ronden ciutat,
¿hauríeu vist el que la meva ànima estima?

4 Just passava jo de l'indret d'ells,
si n'encontre el qui la meva ànima estima :

Jo l'he fet pres, i no el deixaré anar,
fins emmenar-me'l a casa de ma mare,
a la cambra de la que em concebia.

* * *

Jo us conjur, a vosaltres,
filles de Jerusalem,
per les daines,
per les cérvoles del camp:
oh! no deixondiu,
oh! no desvetlleu l'amor,
fins que en tindrà albir!

LA CAVALCADA

Sponsus coelestis *cum insigni apparatu advenit,* occurrunt Sponsa eiusque comites. Parata atque educata satis est Sponsa ut nuptiale foedus rite inire possit. Itaque Salomon coelestis *pompam sponsalem ducens* occurrere dilectae obviam eunti fingitur.

6 QUÈ és això que puja del desert,
així una columna de fum,
aromat de mirra i encens,
de tota pols d'especier?

7 Oh, és el palanquí d'ell,
el de Salomó!

Seixanta braus l'enronden,
dels braus d'Israel:
8 tots ells, glavi-tinents,
mestres en guerrejar;
tots ells, glavi-penjant
de basarda a les nits.

9 Un tàlem s'ha fet fer ell,
el rei Salomó,
de llenys del Líban.

10 Ell ha fet fer d'argent
el seu columnar,
d'or l'espona.
Mes el bancal, de porpra;
que al dins hi ha l'amor roent
de les filles de Jerusalem.

11 Eixiu, i contempleu, filles de Sion,
el rei Salomó
amb la corona amb què l'ha coronat
la seva mare,
el jorn del seu desposori,
el jorn del goig del seu cor.

CONNUBIAL

Sponsi est Sponsam alloqui et blandis sermonibus eius promerere consensum... Deinde, quasi concludens foedus nuptiale, *sponsam* eam appellans, eam invitat ut una secum a Libano in terram lacte fluentem et melle descendat.

c. 4, 1 OH! com ets bella, la meva aimia!
com ets bella!

Rera el vel,
dues colomines són tos ulls;
tos cabells, ramada de cabrides
que borbollen avall del munt de Galaad;
2 tes dents, folc d'ovelles toses
que munten d'esbandir-se:
besseres totes elles,
ni una d'elles orba;
3 un fil carmesí tos llavis,
ta boca és un encís!

Rera el vel,
és ta galta magrana esbadiada;
4 ton coll, torre de David,
alçada d'atalaia!

al cim, mil escuts en pengen,
tot l'armament dels braus;
5 tes sines, són dos cadells,
bessons d'una daina
pasturant entre lliris!
6 Fins el matí orejar
que les ombres fugen,
iré jo a la muntanya de la mirra,
a la collada de l'encens.

7 Oh, tota bella ets, la meva aimia,
i màcula no és en tu!

8 Vina amb mi del Líban, esposa,
vina-te'n amb mi del Líban!
ix-te dels cims de l'Amana,
dels pics del Senir i de l'Hermon:
dels indrets, catau dels lleons,
de la terra muntana de les ósses!

9 M'has robat el cor, germana mia, esposa!
m'has robat el cor amb un esguard de tos ulls,
amb un dels penjolls dels teus collarets.

10 Oh, com tes amors són belles,
germana mia, esposa!
oh, com tes amors són bones,
més que el vi!

La olor de tes essències,
millor que tots els bàlsams!

11 Bresca degoten els llavis teus, esposa:
mel i llet hi ha davall la teva llengua,
i és la sentor de tes vestes,
com la sentor del Líban!

12 Hort clos ets tu,
germana mia, esposa!
verger clos,
fontana segellada!

13 Paradís de magraners
són tos vivers,
amb tota llei de fruita de dolçors.

I flors de Xipre i nards,
14 nard i safrà,
canya dolça i cinamom,
amb tota llei de plantes encenseres;
mirra i àloe,
amb tota llei de bàlsams sobirans!

15 Regor dels horts,
un pou d'aigües vives
i torrentals del Líban!

16 Deixonda, tu, boiral,
vina, migjorn :
oreja mon verger,
que s'escampin sos bàlsams!

— Entri mon amic al seu verger,
i mengi ell sa fruita regalada.

c. 5, 1 — Me n'entre al meu verger,
germana mia, esposa :
jo hi colliré ma mirra
amb el meu bàlsam,

hi menjaré ma bresca
amb la mel meva,
i amb la meva llet
hi beuré el meu vi!

Mengeu, amics! beveu,
embriagueu-vos d'amors!

NIT OBSCURA

Sponsam contemplatione *sopitam* Sponsus excitat : dumque illa tardius aperit ostium, discedit segnemque doloribus obiicit. Quibus tamen incenso magis amore moesta cum filiis Ierusalem Sponsa alloquitur.

2 Jo dorm, mes el meu cor vetlla...
oh! la veu de mon amic que truca!

—No m'obriries, la germana mia,
la meva aimia,
ma coloma,
perfecta mia?
El meu cap és amarat del rou:
mos cabells, del serení de la nit!

3 —La gonella ja m'he llevada:
com, doncs, la revestiria?
mos peus em rentí suara:
com, doncs, els ensutzaria?

4 Per l'espirall entrà mon amat la mà,
i al meu dins s'estremiren mes entranyes:

5 Em lleví jo a obrir al meu amat,
i les mans mies degotaven mirra:
mirra llagrimant eren mos dits,
damunt les agafes de la balda.

6 Si n'obre jo, doncs, al meu amat...
i ai! el meu amat era enllà partit!
— Oh, és orada, en parlant ell, l'ànima mia —
jo el cerc, i no és trobadís :
jo el crit, i no em da resposta!

7 M'encontren els guaites que ronden ciutat
i ells em colpien, em ferien :
del damunt meu em treien el mantell
els guardes de les muralles!

8 Jo us conjur, a vosaltres,
filles de Jerusalem!
si trobàveu el meu amat, què li diríeu?
«que malalta d'amor só jo!»

9 — I, ¿quina llei d'amat és ton amat,
la bella entre les dones?
I, ¿quina llei d'amat és ton amat,
que així tu ens conjuris?

10 — Candi i vermell és mon amat,
vistent entre deu mil:
11 Son cap és or,
i or fi;
sos rulls, tanys de palmera,
negres com el corb;
12 sos ulls, dues colómes
als rials de les aigües,
esbandint-se en la llet,
reposant d'abundor;
13 sa galta, erola de bàlsam,
amb esplet d'aromes;
sos llavis, assutzenes,
degotants de mirra llagrimant;
14 anells d'or les mans seves,
rublerts de tarcisos;
son cos, obra de vori
sembrada de safirs;
15 pilars de marbre els perns,
basats en peus d'or fi,
sa planta, com el Líban,
noble com els cedres;
16 dolçors la seva boca,
i tot ell delitances.

Aquest és mon amat
aquest és mon amic,
filles de Jerusalem!

c. 6, 1 — I, devés on partia el teu amat,
la bella entre les dones?
Devés on girava el teu amat,
que amb tu el cercaríem?

2 — Oh! mon amat davalla al seu hort,
a les eroles del bàlsam,
a pasturar als jardins,
a collir-hi assutzenes.

3 Jo só del meu amat,
i és mon amat per mi:
ell pastura entre lliris.

LAUDA

Sponsus adest suamque quasi coniugem summis effert *laudibus*.

4 Bella ets com Tirsa,
la meva aimia!
agraciada com Jerusalem,
feresta, així una host
senyera alta.

5 Gira de mi tos ulls,
que em fan feresa:
Ta cabellera és un folc de cabrides,
que borbollen avall del Galaad;
6 tes dents, ramada d'ovelles
que munten d'esbandir-se:
besseres totes elles,
ni una d'elles orba;
7 rera el vel,
és ta galta magrana esbadiada!

Seixanta són les reines,
vuitanta les concubines,
no són de comptar les verges,
9 única és ella,
ma coloma,
la perfecta mia :
única és ella, de la seva mare,
pura és ella, de la deslliuranta!
la veuen les donzelles, i la benaviren;
reines i concubines, i la canten:

10 —¿Qui és aquesta que despunta com l'alba,
bella com la lluna,
clara com el sol,
feresta, així una host
senyera alta?

FESTIVAL

Sponso cum insolito apparatu adveniente, quodammodo exterrita Sponsa se avertit, sed revocata, ut sui contemplandi copiam det, verecundia obedit.

11 Si en davallava a l'hort del noguerar
a mirar el fruitar de la prada,
a mirar si gemmava el vinyar,
si els magraners floraven:
12 jo no sé, mon amor m'ha arborat
així com la quadriga d'Aminadab.

c. 7, 1 — Gira, gira, la Sulamita!
gira, gira, que t'admirem!

— Què admirareu, doncs, en la Sulamita?
— Així com una dansa dels campaments.

2 Que bonic ton punteig en xinel·les,
filla de prínceps!
Les combes de tos flancs són joiells,
fets de mans d'orfebre;

és ton si un veire clos,
mai sense vi amb aromes;
monjoia de blat ton cos,
voltada d'assutzenes;
4 tes sines, dos cadells,
bessons d'una daina;
5 el teu coll això apar:
una torre de vori;
tos ulls, conques d'Hesbon
a entrant de Bat-rabbim;
ta faç, torre del Líban,
guaitant devés Damasc;
6 endalt, apar el Carmel
la teva testa;
i el cabell, en el teu cap,
és com la porpra:
un rei és pres en els seus rulls!

EL GOIG

Perseverat amor diei desponsationis atque increscit. — Audacius Sponsa quam solita est, petit ut intime ac plena familiaritate Sponsi *frui* aliquando liceat. Sponsa ad thalamum deducitur.

7 Oh, que bella ets!...
oh! que gentil!...
amor, en mig de delícies!

8 Això apar la teva planta, una palmera,
i són les teves sines així com raïms.
9 «— Pujaré a la palmera — jo m'he dit —,
dels raïms seus jo colliré.»
Sien-me tes sines com raïms de vinya,
i el respir de ta faç, així com de pomes,
i el teu tast com vi bo...

10 — ... que corre dolçament devés el meu amat,
i arremora els llavis dels dorments.

Jo só del meu amat,
i és per mi son delir.

12 Ai, vina mon amat!
anem defora al camp,
fem nit a les masies:
13 irem d'hora als vinyals
a veure si els ceps broten,
si s'obren els poncells,
si els magraners ja floren.

14 Allí et daré jo mes amors,
car les pomes d'amor hi aromen,
i als nostres porxos hi ha tota ricor,
d'enguany... i d'antany encara :
mon amat, per tu jo ho servava.

c. 8, 1 Oh, qui fes de tu així com un germà per mi,
com qui ha xuclat les ubres de ma mare!
Trobadís pels carrers, jo et besaria
i no se'm rependria,
2 jo et duria a la casa de ma mare,
t'amenaria a la que em concebia :
et daria beure del vi adobat,
del most de les meves magranes.

3 Sa esquerra davall mon cap,
sa dreta em doni abraçada!

* * *

Jo us conjur, a vosaltres,
filles de Jerusalem,
¿per què deixondiríeu
ni per què desvetllaríeu l'amor,
fins que en tindrà albir?

REMEMBRANÇA

Cum Sponsa Sponsus ipse procedit... Inter se tractant, cum amicis versantur, simul ut in die festo in publicum prodeunt : exoritur pariter altior status...; una cum sponso eius manu prehensa procedit, eoque innixa iam beatissima est. — «Sub arbore...» Quarum rerum suavissima est amantibus *recordatio*.

5 Qui és aquesta que puja del desert,
recolzada en el seu amat?
— Sots aquella pomera jo et deixondia:
allí dolia per tu la teva mare,
allí dolia per tu la deslliuranta.

6 — Posa'm, així com el segell, sobre el teu cor;
posa'm, així com una anella, en el teu braç!

* * *

— Cert : forta com la mort és amor,
dura com el Pregon és gelosia;
guspires de foc són ses guspires;
sa flamera, flamera de Jahvè;
7 aigües moltes no poden apagar amor,
ni torrentals la submergirien.
Si dava hom tot el bé de sa casa,
per l'amor li en faran retret?

MADONA AMOR

Ecclesia dividitur tamquam familia in *dominam* ipsam nuper matrimonio iunctam, et regem *maritum*, qui viva matre illius domum intravit, et *familiares*... Sponsa N. T. ipsa est *filia* Sion, mater sua, perducta in mensuam aetatis plenitudinis Christi.

8 UNA germana tenim, petita encara,
car no té ella encara sines:
què faríem, doncs, per la germana,
el jorn que ella emparaulada sia?

9 — Si ella és un mur,
bastim-li una corona d'argent;
si és una porta,
guarnim-la amb bigues de cedre.

10 — Jo só una muralla,
torres són mes sines:
só, doncs, a sos ulls,
com qui troba la pau. —

APÒLEG

His duobus versibus loquitur sponsus ut pastor, qualem se hac ecloga finxit. Nihil ego, inquit, invideo Salomoni.

11 UNA vinya té Salomó a Baal-hamon,
la vinya ha comanada ell als guardes,
lleva hom del seu fruit un miler d'argents:
12 ma vinya, la meva, és davant meu:
per a tu sia el miler, o, Salomó,
i encara dos cents per als guardes del fruit.

13 — O, tu, qui sojornes pels vergers,
els companys escolten :
deix que oigui ta veu!

14 — Fuig, mon amat!
Iguala't a la daina
o als cabridons dels cérvols
a les muntanyes dels bàlsams.

C. I, 1. — La inscripció : CÀNTIC DELS CÀNTICS... Intensiu hebraic (cf. : *Rei de reis*, i *Senyor de senyors*. Apc. 19, 16). Igual, doncs, a *El més bell dels càntics*. Taylor, *the fine fleur*. Alguns moderns, *erronee* (Crn.), esmenarien els Massoretes : *ser* en lloc de *sir:* catena canticorum. — DE SALOMÓ... Liter. : *que de Salomó* (= autor?); Gtm. : Sed non est ineptum : *in Salomonem*.

2. — OH! BESI'M... Ni cal *O tränk*, de Budde. — Sponsus non *nominatur*, etsi Sponsa sine dubio intelligi vult a comitibus; sic enim melius exprimitur proprietas incensi amoris (Gtm.). — DELS BESARS... Gtm. : Quia optime nosse se huiusmodi amorem Christi Sponsa addit, concludendum est eam usitata sibi iam Dei-hominis oscula flagitare. — TES AMORS... Vlg. : *ubera*, dels LXX, que llegirien *daddaim*, en lloc de *dodim*. Cf. Ez. 16, 18, on Vlg. verteix : *tempus amantium*.

3. — PER L'OLOR... Bdd. esmena la sintaxi *(der Duft...)* un poc estranya, la qual emperò (Mnc.), *si può accettare come sicura* : *per odor, sono...* — OLI ESCAMPAT... Interpretació corrent. Bdd. : *köstlichstes*. — EL TEU NOM... fra Luis de León : no quiere decir : *tu fama;* quiere decir : *el nombre* con que es llamado cada uno. Com de fet, *Crist* vol dir *Ungit*. — LES DONZELLES... Cf. Mt. 25, 1, on el regne dels cels és comparat a les deu *verges*. D'altra banda (Gtm.), el gènere femení tal volta és usat *ob convenientiam quandam poeticam*.

4. — DUU-ME... Vlg., *ex superioribus versibus* (Gtm.), afegeix : *in odorem unguentorum tuorum*. — ENTRI'M... Vlg. : *introduxit;* emperò, l'optatiu és més avinent al desfici de l'Esposa, i consona millor amb el primer verb, que Vlg. ja verteix : *trahe*. No cal : *führ mich ein, o König*, en imperatiu (Bdd.). — SÍ, DRETURA ÉS... Vlg. : *recti*, que Verdaguer : *els bons*. El plural hbr. és locució adverbial. Cf. 58, 2 : *recta* (recte) *iudicate*. Iahuda (ap. Gs-B.), per comparació amb un mot àrab, verteix aquí:

junge Mädchen. — QUE SE T'ESTIMI... Le Hir : *Que justement on vous aime!*

5. — DE CEDAR... Tribu beduïna de l'Aràbia, que feia les tendes amb pells brunes de ses cabres i camells. (Cf. Jrm., 49, 28, sq.) — ELS COBRICELS... o *pavellons* (Vrd.) o esplèndides *cortines* del palau de Salomó, *ove* (Mnc.) *si celebra il canto* (?). Millor Gtm. : referència a Is. 54, 2, sqq., on l'Església del N. T. *in tabernaculis pingitur cum domino tamquam Sponso vitam degere.* — DE SALOMÓ... Sense prou raons, Bdd. Stk. esmenen : *Salma's*, nom d'una altra tribu nordaràbiga, paral·lela a la de Cedar del primer stic.

6. — OH! NO EM MIREU... Amb Mnc. : *Deh! non guardate.* Vlg. : *Nolite considerare.* Vrd. interpreta : *No us estranyeu que...* Gtm. *Nolite mirari.* — CAR JO SÓ... Amb Mnc. : *sono.* Vlg. : *quod sim.* — M'HA ULLAT... Vlg. : *decoloravit;* Vrd. : *M'han descolorida*, o (J. de S.) *colrada.* Mnc. : *m'abbronzò il sole...* Emperò LXX, juga els mots : *No em mireu... m'ha mirat* Així mateix Vlg. (6.ª ed.) : *aspexit.* — S'ABRIVAREN... Amb Le Hir : *se sont irrité.* — MA VINYA... La bellesa de la mateixa Esposa (cf. 8, 12), ço que fa sospitar que entre aquestes dues vinyes *omnem peragi carminis actionem* (Gtm.).

7. — ERRANT... (Le Hir : *égarée).* Amb Vlg. : *vagari;* d'altres : *velata*, variant pervinguda d'una simple metàtesi. El sentit és el mateix (cf. Gn. 38, 14 sqq.). Quant a la figuració pastoral del Messies, cf. Ez. 34, 11. 23; Is. 40. 11), i la paràbola del bon Pastor (Jnn. 10).

8. — SI NO HO SABIES... Liter. : *si no t'ho saps...* Gtm. : *si ignoras tibi*, ubi pronomen additum placidum animi motum et iucundam familiaritatem significat. L. de L. : *Si no te lo sabes* : El «te» está de sobra por propiedad de la lengua hebrea. El sentit, segons opinió comú, és : *Si no saps el teu amat on és.* Així Mnc. : *Se pur non tel sai.* Vrd. : *Si tu tens por d'esgarriar-te.* Le Hir. : *Si tu l'ignores.*

1, 9. — A LA MEVA EGUA... Vlg. col·lc. : *equitatui.* Mnc. : *A una cavalla.* Bdd. : *den Rossen*; tots dos sense el pronom perso-

nal, car prenen per arcaisme, no per pronom, la terminació «*ti*» de l'hbr. Vrd. : *al corcer*. Així Le Hir : *à mon coursier*. — CARROSSA... El plural hbr. és un intensiu. Cf. *batim* I, 17, 73. Cf. Apc. 19, 11, on l'Espòs apareix muntant un *cavall* blanc.

10. — AMB CADENETES... comparables als guarniments del cavall. Vlg. : *sicut turturis*, que ha fet dir bellament a Verdaguer : *En mi has posat ton amor; com la tortoreta* — ta galta, per ço, en té la bellesa. — AMB ENFILALLS... Le Hir. : *d'un filet*. Vrd. : *amb collarets de perles*.

11. — AMB PICS... Le Hir : *mouches d'argent*. Vrd. : *Amb esmalts*.

12. — DÓNA... 3.ª persona, *reverentiae causa*, Gmt., qui afegeix : modo rex a latere Sponsae consedit. Fingitur autem quaedam convivii species (cf. 2, 4). Bdd. : *der König ist* der Hochzeiter, seine Tafel sein junges Weib. Mnc. : Forse l'espressione, qui e nei due versi che seguono, è metaforica dell'amoroso desiderio. — No altra cosa ve a dir Gtm. quan esclareix 4, I : tot s'ha d'interpretar aquí metafòricament. — Bé Vrd. : *Estant el rei en son reclinatori*.

14. — RAÏM DE XIPRE... que no és, aquí, *fruit de vinya*, sinó una planta (Lawsonia inermis), que fa una flor groga d'un groc d'or, en forma de raïm o d'espiga, oriunda de Xipre, i que es fa molt en l'oasi d'Engaddí, prop de la Mar-Morta. Vrd. : *collidet en les vinyes*.

15. — OH! COM... Gtm. : pulcherrima concertatio amantium. — DUES COLOMINES... Liter. : *tos ulls són colomines*. A tort, Bdd. elimina aquest stic, així com una afegitor de 4, 1. — AI! QUE... Amb Bdd. : *ei so wonnnig, ai grün*. — VERDEJANT... Amb Le Hir : *verdoyante*. Gtm. : ostendit sub dio amoeno aliquo loco versari amantes.

17. — CEDRES... XIPRÉS... Vlg. : *cedrina... cypressina...* Segueix la figuració del sojorn dins una selva : l'Església, *maisó vivent* (cf. Is. 60. 13). — EL TEGINAT... o Vrd. : *el trespol*.

2, 1. — DE SARON... Amb Vrd., La Vlg., LXX verteixen etimològicament : *flos campi*.

3. — A LA SEVA OMBRA DELIA JO... Vlg. *Sub umbra illius*

quem desideraveram..., que Vrd. : *Jo sec a la seva ombra desitjada.*

4. — OH, DUGUI'M... Vlg. : *Introduxit...* Millor, LXX : *introduïu-me.* — I SA SENYERA... Amb LXX; així Gtm. : *Vexillum eius super me caritas.* St. Jeroni fa *verb (ordinavit)* el *nom* hebreu *(acies ordinata)*, i així Vrd. : *en mi ha ordenat* (el Rei) *una caritat.* Le Hir : *et l'armée qu'il envoie contre moi* (?) *est l'amour.*

5. — AMB HERBES... Vlg. : *floribus.* Hbr. (Vgr.) : *des gâteaux de raisins.* Mnc. : *con foccace d'uva.* I en nota : *achiacciate d'uva secca.* Bdd. : *mit Rosinen.* Gtm. : *Reficite me libis s. placentis uvarum.* Nosaltres amb Lowth : nolui *lagenas* interpretari, quibus iacens nec commode nec decore fulciatur. I comparant el nom hbr. amb un d'àrab que significa *luxuriavit herba* : *luxuriantior herba*, afegeix : Non multum a me dissident Aquila et Vulgat. interpres, quorum hic *flores*, ille *labrusca* vertit. — Le Hir : *odeur de fruits... parfum des oranges.*

6. — EM DONI... Amb Vlg., essencialment : *amplexabitur.* Gtm. : *amplexatur.* — Així, en optatiu, Vrd. : *Més que les flors i els fruits, a mi em* sostinguin *els braços del meu Espòs.*

7. — JO US CONJUR... Gtm., Psalm 44: similitudo suadere forsitan possit ut poetam ipsum quosdam versus suo nomine pronuntiare censeamus. Ut enim in Psalmo poetam regem bis, semel Sponsam alloquitur, ita non inepte in Cantico 2, 7 poetae assignari dixeris. Nihilominus haec dubia sunt. Mnc. posa també aquest mot en boca de la Corifea. — Crn. : eaedem sententiae, *ad modum versus intercalaris*, recurrunt (cf. adiuro, vos... 2, 7; 3, 5; 8, 4). — PER LES DAINES... PER LES CÉRVOLES... Així igualment Vrd. — L'AMOR... Amb LXX. τὴν ἀγαπην *caritatem.* Id. Gtm. : Ecstasis quaedam amoris. Mnc. : deliquio amoroso : non turbare il mystero d'amore. Cf. Prv. 5, 18-20 : Beneïda sia la teva dèu : posa el teu goig en la dona de ta jovenesa. Cérvola gentil, graciosa gasela, que sos encants et tinguin sempre arrobat : siguis tothora llanguent de la seva amor.

8-17. — La primavera palestinese ornava d'ineffabil sorriso le verdi convalli romoreggianti per limpidi russcelli. Quand'ecco, su lo spuntare del giorno, accorre presso di lei il giovine re, e la invita ad unire il suo canto agli echi della campagna. (Mnc.)

8. — TRESCA... Vrd. : *trescant.* — *Collades...* Vrd. : *collets*, amb la Var. *portells*.

9. — A LA DAINA... Aquí Vrd. : *gasela.* J. de S. : *a l'isardó i al cervolet.* — SOTJA... Vrd. : *espia.* — CANCELLS... Vrd. : *gelosia.* Bdd. esmena : *Ich blicke... ich luge...*, essent — diu — obligat de *aus* (min) *Fenster.*

10. — SI ET LLEVAVES... Gtm. : teneri et ardentis amoris invitatio. — LA MEVA AIMIA... Vlg., h. l, i v. 14: *columba mea.*

11. — L'HIVERN... Gtm. : *Mentione verni temporis*, quod idem amoris est apud poetas, amica impellitur, ut egressa cum Sponso iucunde versetur.

12. — DEL CANTAR... D'altres, Bdd., amb LXX, Vlg. : *tempus putationis*, a causa del doble sentit del verb hbr. *zamar.* Emperò, les vinyes són al bell florir (Mnc., Bdd.). El cantar es refereix probablement als esposos, puix que el verb *zamar*, no sol aplicar-se als ocells. Així Bdd. i Gtm., qui tant mateix diu : hoc loco *cantum avium* (així Lowth) oportet intelligi. I afegeix : id quod alio nullo loco usu venit. No obstant, *ut cuique videbitur, intelligat.* — Bdd., en conseqüència suprimeix com una variant del vers següent : *La veu de la tórtora.* — *En terra nostra...* Bdd. ho suprimeix, com repetició de *la terra* del primer stic.

13. — SES FIGUES FLORS... *els ceps en flor escampen...* Amb Vrd. — SI ET LLEVAVES... La Vlg. (i així Bdd.), en fa testera del segon envit del v. 14. Nosaltres, amb Lowth, creiem que més aviat és la tornada d'aquesta bella cançó dels vv. 10, 13, després de la qual vindrà la de l'Esposa (vv. 15, 17), precedida d'una invitació (v. 14). — Stk. h. l. fa també dels vv. 10^b 13^b un doble *Kehrvers* de la cançó, la qual ell separa, així com nosaltres, tipogràficament. L'instint poètic de Verdaguer albira igualment, dins els J. de S.

14. — A LES FESES... Amb Mnc. : *nelle fenditure del*

masso. Vrd. : *en les clivelles*. En els J. de S. : *escletxes*. — AL RECER... Mnc. : *nell'ascondiglio*. Vrd. : *en els esqueis del cingle*. — DEIX QUE... Gtm. : Sponsus optat ut avium specie cantuque homines, ita ipsa amicum suum formae venustate vocisque suavitate exhilaret. — TA VEU... Vrd. : *Ton càntic...* albirant també la cançó de l'Esposa en el v. 15.

15. — CACEU-NOS... Al nostre entendre, és el cant de l'Esposa, contra Gtm. i amb molts comentadors. El mateix Gtm. : multi statuunt haec verba «capite» Sponsam canere regi cum suis comitibus advenienti. Lyranus, ap. Migne, notes al coment. de Bossuet : Vinea nostra, id est, plebs Israelitica floruit... In persona eorum *(els fills de Leví)* dicit Sponsa. Mnc. in v. 14 : il giovine re la invita ad unire il suo canto agli echi della campagna. Budde també : das Liedchen des jungen Mädchen. I diu que la cançoneta podria interpretar-se naturalment, però que, de segur, també aquí la vinya és la bellesa de l'Esposa. — CACEU-NOS, AI!... Amb Budde : *Ach, fangt uns...* Sense caldre veure-hi un *Schnadahupfl*, ni un *Scherzgedicht* (Budde, Stärk), podríem interpretar llur punt d'albir, que hi ha aquí un *Klagelied*, un lament *über die Folgen der Liebe*. Vida d'amor, vida de dolor. Ni cal rebutjar una interpretació ascètica, d'altra banda, molt avinent a l'autor inspirat del Càntic i de l'Eclesiastès, ço és, que la vinya és la bellesa i la gràcia de la jovenesa, *nach denen die Männer gierig sind, wie die Füchse nach der Trauben*. Seria així, de veres, un plany de coloma, símbol de la dolor. A l'ideal monogàmic que batega dins el *Càntic dels Càntics* s'adiu molt aquesta concepció ascètica de l'amor natural, que es malmet si no és únic, tal com fou instituït per Déu, i tal com serà restaurat per Crist, qui, contra la poligàmia, dirà que *ab initio non fuit sic*. Ens apar, doncs, aquesta cançó dictada pel seny popular, i incorporada pel poeta inspirat, qui la farà seguir d'una *glosa* d'un pregon sentit.

16. — MON AMAT PER MI... També aquí podria dir l'Eclesiastès : *He cuidat cercar* mots de pler (el Scherzgedicht, de Stärk), que contenen però mots de veritat. — ELL PASTURA... Vlg. : passiva o deponent : *pascitur*. Cf. v. 17, on l'Esposa li diu

que s'iguali a la daina o al cérvol, i 4, 5, on aquests cérvols pasturen entre lliris.

17. — FINS EL MATÍ... La Vlg. ajusta aquest verset amb l'anterior : *qui pascitur inte lilia, donec...* Mes, amb Vgr., Gtm. : ex hbi. potius suadetur ut ea cum consequentibus iungamus. — GIRA... Vrd., per bé que verteix de Vlg., uneix el v. 7 amb el mot següent : *Fins que espiri el jorn i caigui l'ombra, oh torna, mon amor, torna lleuger, més que l'isard i el petit cérvol.* Vgr. : *retourne, c'est-à-dire* : *reviens.* Bdd. : *kommt,* i en nota : *kommt zur tafel,* equivalent a 1, 12. Stärk : *Geniesse, mein Liebster.* — DE BETER... Amb Vlg. Alguns (Bdd.), interpretant segons llocs paral·lels, assenyaladament 8, 14 : *würzigen*; Stk. : *zerklüfteten,* segons els LXX. Emperò, el mateix Bdd. reconeix que un nom propi és aquí tan possible com la vinya d'Engaddí de I, 14. *Beter,* segons Eusebi, era a dues milles de Jerusalem. De totes maneres, *Beter,* és la mateixa Esposa : Diu Le Hir : *cette plaine ou cette hauteur...* Elle invite son époux à y prendre ses ébats. Aquí (Taylor, dict. of the Bible), *close of the canto* de l'Esposa.

3, 1-4. — Bdd. depura i restaura (?) aquest Stück, que ell divideix en quatre estrofes. La primera (v. 1) i la segona (v. 2), de dos versets llargs, amb una tornada : *Jo el cerqui, i no l'encontri.* També el segon stic de les quatre estrofes repeteix, amb un lleu canvi, el mateix : *Jo cerc* (cercaré — hauríeu vist — si en trob) *el que la meva ànima estima.* — Davant aquesta uniformitat estereotipada de cada estrofa, creu Bdd. que podria haverse perdut el terç stic de la tercera estrofa (v. 3), i que bé podria ésser a imitació dels altres stics-tornada : *El que tu cerques, no l'hem pas vist.* Demés, troba sobrer del metre i del sentit el stic : *Per les places i pels vials,* de la segona estrofa, doblet tal volta desenrotllat d'una doble escripció del stic següent. Qui sap si Bdd. té raó. Gtm. ja diu que és purament per conveniència poètica. Potser el doblet del primer és provinent del *biqqastiu* del v. 1. — El primer stic del v. 1, és curt, i Bdd. creu que el *baleloth* actual prové d'un *bachalom leloth,* segons mot corrent en altres indrets (Gn., 20, 3; 21, 34; 1 Rg., 3, 5; Jb., 33, 15).

Per últim, esborra els dos stics finals del v. 4 com afegit de 8, 2. — ¿No hi haurà aquí una suposada corrupció del text a favor d'una simetria?

1. — De nits... Bdd. creu que tal volta seria originàriament : *im Traum der Nächte*, cf. Gn. 20, 3. — I Rg. 3, 5; Job 33, 15. Tal volta, el plur. *nits* és un intensiu : *negra nit.*

2. — Places... Vials... Gietm. : nolim separatim interpretari, quia tantum ad expoliendam imaginem spectant carentque propria significatione. — Per simples motius mètrics no cal suprimir aquest stic, com fa Bdd., qui, demés, completaria el v. 3, amb una resposta, semblant a una tornada que juga en aquesta escena : *Den du sucht, sahen wir nicht.* No hi faria cap nosa, si tingués més gràcia. — *Daré toms per vila...* Vrd. : *rondaré tota la vila.*

4. — Just passava... Bdd. hi endevina aquí el *seliges Erwachen* de l'Esposa. — De ma mare... Gtm. : convenientia poetica exigit, ut auctoritate matris (patris nusquam in Cant. fit mentio) desponsationis negotium concludatur.

5. — Jo us conjur... Repetició literal de 2, 7. Bdd. no veu en aquest mot cap relació amb l'anterior, ans un *Lückenbüsser.* Emperò cal observar que el poeta, o *la Corifea* (Minoc.), sols intervé amb aquest amonestament, després d'una escena de deliqui. (Cf. 2, 7; 8, 4.) — *Per les daines...* Aquí, Vrd. : *pels isards i cérvoles del bosc.*

6. — Què és això... Vlg. en femení : *ista* (cf. 8, 5). Emperò nosaltres aquí, en neutre, *more hebraeorum (idque sine dubio rectius)*, diu Gtm. I en dóna la raó : Ad totam enim pompam, non ad unam personam spectat descriptio adiuncta. — Columna... Amb Glaire, Mnc. : *colonne di fumo.* Vlg.: *virgula fumi.* El text hbr. plural : *columnes,* que ens apar un intensiu. Vrd. J. de S. : *Com una fumerola d'aromes.* En el Càntic : *Com plomall de fum.*

7. — El palanquí d'ell... Amb Mnc. : il palanchino. Id. Vrd. var. : *llitera.* — Per raons mètriques, Bdd. : *El palanquí del rei, del rei Salomó.* — Braus... Vrd. : *guerrers dels més valents.*

8. — GLAVI-PENJANT... Ltr., Bulbena : *la spasa de cascun sobre l'anca.* — DE BASARDA... Vrd. : en les feredats nocturnes.

9. — UN TÀLEM... Hbr. : *appirion,* d'origen grec? aphoreion. Gtm. : Hic non tam lectica describitur portatilis quam potius lectus stabilis cum sua sponda. Magis autem proxima verba de instrata a filiis Ierusalem caritate ostendunt lectum nuptialem describi divini Sponsi, cuius sit quasi culcita plumea caritas eorum quae desponsandae sunt. Accedit tanta magnificencia rei descriptae, ut minus lecticae usitatae, quam lecti nuptialis esse videatur. — Mnc. : *una lettiga.* Vrd. : *una llitera.* Bdd. : *Tragsessel.*

10. — COLUMNAR... Vrd. : balustres. — L'ESPONA... Blb. : *respatller.* Vrd. : *el seu reclinatori és una crosta d'or.* — EL BANCAL... Blb. : *el cel.* Vrd. : *sos canalons.* — *Al dins hi ha l'amor roent...* Gtm. : Post ipsam lecticam, nunc id, quod est in illa collocatum ob oculos poni censeo. Quant a la interpretació, les versions clàssiques i les modernes, totes varien. Nosaltres, amb L. de León (Nombres de Cristo, nombre de Amado) : «Dice que está en medio, y llámale por nombre : *el amor encendido* de las hijas de Jerusalén... I llamóle *amor encendido,* con una palabra de tanta significación como es la original que allí pone : que significa no *encendimiento* como quiera, sino *encendimiento* grande e intenso, y como lanzado en los huesos; y *encendimiento* cual es el de la *brasa,* en que no se ve sino fuego. I ansi diremos bien aquí : el *amor abrasado,* o el amor que convierte *en brasa* los corazones de sus amigos». En el comentari del Cantar : «La palabra hebrea quiere también decir *encendido,* que, según esto, será decir, que todo él con su hermosura y riqueza encendía en amor y codiciosa afición a las hijas de Jerusalén que mirando tan rica y excelente obra, la codiciaban». I continua : «Mejor me parece que se entiende esto de Salomón, y que traslademos ansí : *Y en medio dél se asentó el amor de las hijas de Jerusalén,* lo cual tiene muy gracioso y gentil sentido : este tan hermoso trono hizo Salomón para sí, *en medio* del cual él se entró, y está allí *encendido de amor* por una de las hijas de Jerusalén que era su Esposa». Ens apar que ell és qui *omne tulit punctum* en aquest

certamen d'opinions, totes les quals són tan boniques com subjectives. La mateixa Vlg. no deixa d'ésser aquí tan fosca com el text original : *media charitate constravit* (Salomon), que interpreta Gtm. : *de ea caritate,* quae movit Sponsus ut lectum nuptialem compararet. Vgr. tradueix l'hbr. : *au milieu est une broderie, œuvre d'amour faite par les filles de Jerusalem.* Tant per tant, el nostre Vrd., millor : Salomó incrustà al mig la joia de l'amor per la que més estima... Igualment Minocchi: l'interno della lettiga è istoriato con preziosi ricami per mano delle Figlie, etc. Bdd., fent una transposició, i posant les «filles de Jerusalem» en paral·lel amb les «filles de Sion» verteix: *seinen Sitz mit Ebenholz eingelegt, Purpur sein Polster.* Finalment, nosaltres volem fer observar encara : que l'*amor roent* és la causa que el bancal sigui de porpra. Per ço hem vertit : Que (a dins). — De les filles... Vlg. : *propter.* El text hbr.: *mibanot.* Budde ajunta el *mem* (de les filles) amb la paraula anterior, formant així paral·lel amb *filles de Sion* : *Eixiu, filles de Jerusalem* : contempleu, filles de Sion. — En justificació filològica de la nostra versió, cf. Gs-B. : «*rasaf*» (hebreu modern) : «*ra'asim*», Glühsteine *(pedra roent);* sir. : Brot in d. *Asche* gebacken. — *Glühstein,* v. d. *glühend* gemachten Steinen, auf denen man Brot buk. Cf. I. Rg. 19, 6: biscuit, fet damunt pedres *roents* o caldes. Cf. Is. 6, 6 : carbó *roent.*

11. — La seva mare... Gtm. fa la mateixa observació que v. 4 : Ne opus quidem est de matre quaeri; consequentia enim ipsa poetica exigit, ut Sponsus sit a matre corona redimitus. Ni cal veure aquí al·lusió alguna a la diadema reial del fill de David. Diu Mnc. : Frequente, presso gli antichi popoli orientali, era il costume di cingersi la testa di festiva corona, piú che altro di fiori e foglie (cf. Job. 31, 36; Is., 28, I). Igualment Gtm. : Coronam Salomon fert, quia nunc proprie Sponsus est. I citant Dalman : veterem morem coronatos procedere Sponsos, etc.

Cap. 4, I. — Rera el vel... Amb tots els exegetes moderns. Així Gtm., Vrg., Mnc., Bdd., etc. Lowth : *cincincio;* emperò

Michaelis anotador : Melius *post velum*. Vlg. : *absque eo quod intrinsecus latet*, dels LXX. Gtm. : Per tenue igitur velamen ea quae intrinsecus *(non in animo!)* latent, maxime oculi radiantes (Budde : *leuchten)* cernuntur. I encara, sobre aquesta descripció de l'Esposa : reliqua quae sunt in capite et mulieris pulchritudinem (allegorice) designant, describuntur; non vero eo consilio adhibentur ut in singulis propria attendatur allegorica significatio. Demés, fa una observació que cal tenir present, perquè aclareix molt l'íntim sentit del Càntic. I és, que la Filla de Sion aquí elogiada, és la personificació de tot el poble, i per ço *grandis imaginibus a terrae sanctae pulchritudine depromptis adumbratur.* (Cf. Jrm. 46, 19; Is. I, 8.) En l'Apocalipsi, la Jerusalem celestial modo urbis, modo sponsae personam fert (21, 2). I afegeix : «Estque regula summi momenti, ut Canticum recte interpretemur. Illud fortasse maxime scriptorem sacrum commovit, ut imagine terrae promissionis decorem Sponsae depingeret...; pignus enim quoddam et imago terrae fertilitas fuit eorum donorum coelestium quibus Deus, qui et populum et terram elegit, Hebreos ornavit». — Quant a la grandària de les imatges, recollirem igualment ço que diu l'il·lustre exegeta: Etsi allegorica poesis facile patitur magnas exaggerationes, tamen si diligenter attenditur, non potest esse dubium, quin in Cant. inveniuntur quaedam prorsus ingentes superlationes, aeque tales ut omnino ab amoenitate terrae sanctae translatae sint; immovero paene omnia que de Sponsa dicuntur huc eodem referri possunt, et 7, 2 hac explicatione facile amovetur species indecori. — Tos ulls... Budde afegeix: deine «beiden» Augen. Nosaltres «dues» colomines. — Borbollen... Vlg. : *ascenderunt...* LXX : que hom veu a Galaad. — Mnc. : *adagiantisi.* : Vigour. : *qui se réposent sur.* Vrd. : J. de S. : *sospeses en les altures del Galaad.* Bdd. : *wimmeln*, formiguegen, o borbollen. — Avall... Està dins el verb : *herabwallen* (Ges. B. Dicc.), no literalment. Així Stärk en el text : *wallend vom...* I en nota : tos cabells, *in Ringeln long herabfallenden*, s'assemblen a un folc de cabrides, *die einen abhang herunterklettert.* Comparació, — diu —, tota oriental, i sobremanera

plàstica, *aber für unsern Geschmak grotesk*. Vegi's, però, ço que suara adduíem, de Gietmann, sobre les comparacions aquí amprades.

2. — OVELLES TOSES... (Així Vrd.). En 6, 6 : *ovelles mares*. — BESSERES = bessoneres. Mnc. : *gemellipare*. Bdd. afegeix : *immoth = mares*, davant de *mathimot = besseres*. I observa : Die zwillinge sind Bild der sich gegenüberstehende Zähne des Ober- und Unterkiefers. — ORBA... Amb Mnc. : *Orbata*.— Lowth : omnes inter se gemellae — neque est ulla pari suo orba. Ibid. en nota (Michel) : *gemelliparae;* no, ut invita lingua, *gemellae;* tal com Vrd. : *són pariones*. Ita dentium solus laudabitur candor (Vrd. : tes dents són blanques com...), et illaesa series, non aequalitas.

3. — UN FIL... Vrd. : *una cinta de grana, de púrpura*. Vlg. : *vitta coccinea*. Mnc. : *nastro di chermisi*. Nosaltres, amb Le Hir : *un filet*. Lowth : *filum coccineum*. — TA BOCA... Amb Vgr. : *Ta bouche est charmante;* Vlg. : *eloquium*. Bdd. : *dein Mündchen*, i en nota : *Sprechwerkzeug*, pròpiament. Gtm. igualment; però, observa que *«eloquium» an «os» vertendum sit, dubium est*, per bé que s'inclina al segon. Lowth: *sermo*. — TA GALTA... Mnc. : *la tempia;* Vlg. plural : *genae*. — MAGRANA ESBADIADA... Així Bdd., Stk. : *Granatapfelritz*, millor que Mnc. : *Un quarto di melagrana* amb Vlg. : *fragmen mali punici*. La comparació és de tota la cara esbadiada per la boca, semblant a una magrana badada de prou madura a l'arbre estant. Lowth: *Genae...* paulum scilicet capillis velatae, et sub illa umbra dulcius erubescentes : ut grana mali punici (quorum color est candor rubore suffusus) intra resectum corticem. Vrd. s'hi aproxima : *Tos llavis vermellegen com dues meitats d'una magrana*, J. de S. I en el Càntic, encara més : *una magrana que en dos bocins s'acaba d'esberlar*. La figura és de les més gracioses i gentils del Càntic, la qual de segur no menysprea l'autor de *Els fruits saborosos*.

4. — ALÇADA D'ATALAIA... Vlg. : quae edificata est cum propugnaculis. LXX, transliteren : *thalpioth*. Mnc. : *torre costrutta in fortilizio*. Vgr. : *bâtie pour être un arsenal*. Gtm., de

la rel talmúdica «luph» : *turris David extructa per modum commissurae,* i. e. accuratissimo opere aptatae. Delitzsch : *per gradus extructa,* ut quasi una turris alteri videatur, more Assyriorum, imposita. Bdd. fa notar que la inseguritat de la traducció prové de l'opinió corrent, que «thalpioth» és una transcripció del grec *telopia* amb final hebraica. I verteix : *der gebaut ward zur Fernsicht.* És la que més ens plau, i la que hem seguit. Essèncialment, tothom està d'acord. Vrd. : *torre de David — de marlets coronada amb un ampit.* — AL CIM... Liter. : *dalt seu...* Vlg. : *ex ea.* LXX : *damunt seu.* Mnc. : *dintorno.* Bdd. Stk. : *daran.* — ESCUTS... Amb Mnc., Bdd. : *scudi, Schilde;* Stk. : *Tartschen,* és a dir : petita rodella o escut que els antics guerrers portaven al braç per defensar-se. — TOT L'ARMAMENT... Mnc. : *ogni armatura d'eroi.* Literalment : *lauter Heldentartschen,* Bdd.; Vigour : *tous les boucliers.* Gtm. explica : omnis (i. e. *universa)* armatura fortium. No : quae omnia fortium fuerunt scuta, sinó *tot l'armament* que porta un brau. Al·lusió als trofeus gloriosos de l'Esposa, així feresta com una host amb seny de guerra. La comparació és materialment suggerida dels collarets que ella porta *mit Schaumünzen* (Bdd.). Id. Gtm.

5. — TES SINES... DOS CADELLS D'UNA DAINA... Vrd.: *d'una gasela.* La comparació, diu Mnc., no respon al gust literari europeu, ni resulta prou clara per a nosaltres. Gtm. fa notar que l'adjunció *pasturant entre lliris,* sine dubio aliquid purum sanctumque signat, ne necessaria hoc loco pubertatis mentio (Ez. 16, 7) indecori speciem afferat. En 2, 16; 6, 3, és l'Espòs, «qui pastura entre lliris». I és molt de notar que, en el primer passatge (2, 17), hi trobem el v. 6 de h. l. : «Fins el matí...» amb una variant, aquí, de 1.ª persona. : «iré jo». *Diese Wirkung spricht eher für deren Ursprünglichkeit.* (Bdd.). — COLLADA... Amb Vrd. J. de S., en lloc de *collada,* congost.

7. — TOTA BELLA ETS... Mnc. avença aquet verset abans del sisè, *perche termina elegantemente* — diu — *il ritratto della fanciulla.* Nosaltres no creiem que calgui. Més aviat ens apar una tornada gentil. Cf. el verset primer, *Oh! com ets bella...*

8. — VINA AMB MI... Le Hir : *Tu viens à moi.* Hbr. sim-

plement; així Bdd. : *mit mir vom Libanon;* Mnc. : *meco dal Libanon.* Nosaltres, per més bonic i més clar, hem seguit la Vlg. : *Veni de Libano, sponsa mea, veni de Libano;* ometent, però, el tercer, *veni.* Aquesta variant és provinent del grec, qui llegiria «eti» en lloc de «itti». — Ix-te... Vlg. : *coronaberis...* El verb «sur» del text hbr., enclou essencialment el concepte de *voltar,* i ofereix diverses interpretacions dins el mateix sentit essencial : *coronar* (Vlg.) circuir, cenyir, etc. Els LXX interpretaren : διελεύσῃ, i és ço que hem seguit nosaltres, amb Bdd.: *Geh fort,* en lloc de *blicke* (hbr.). Gtm. : *descendes,* vel *despicies...* Mnc. : lo sguardo volgi di cima all'Amana. — Dels cims... Textualment, en singular, amb Vlg. : *de capite.* Els LXX, en lloc del nom propi, l'apel·latiu : ἀπὸ τῆς ἀρχῆς πίστεως, com traduïnt etimològicament. — Amana, Senir, Hermon..., que formen l'Antilíban, aquí purament per paral·lelisme d'identitat. El Senir, segons Dtr., 3, 9, s'identifica amb l'Hermon; emperò, amb Mnc. : és possible que els dos noms designessin cims diversos. Gtm. : *Hermon,* cuius pars Sanir. Bdd. interpreta aquest Stück d'un costum popular oriental : l'esposa, abans del matrimoni, se'n fuig a la muntanya o al desert, que l'espòs la cerqui en el seu recés. Recordi's 3, 6, on l'espòs se'n puja del desert. Ço que no veiem prou clar és que aquest verset sigui tan sols *ein Bruchstück* que faria aquí de *Lückenbüsser* (Bdd.).

9. — Robat... Amb Gtm. : pro «*vulnerasti*», alií rectius: «*rapuisti*». Bdd. : *verzaubert,* i, en nota : *beraubt...* Mnc. : *m'hai tolto.* — Amb un esguard de tos ulls... Amb Le Hir : *par un seul de tes regards.* Vgr. : *de tes regards.* Vrd. : igualment : *amb sols una mirada.* Bdd., el text : «*amb un dels teus ulls, amb un dels penjolls*» acusa un encantament, : És el nostre ullpendre. — Amb un dels penjolls... Vlg. : *in uno crine colli* tui. Vrd. : *Amb un fil d'or de ta cabellera.* Blb. : *amb l'un dels bucles.*

10. — Tes amors... Vlg. : *ubera,* com en 1, 2, on l'Esposa parla gairebé igualment de l'Espòs.

11. — Mel i llet hi ha davall... Vrd. : *brollen de ta llengua.* — Del Líban... Vlg., traduint : *thuris.*

12. — Hort clos... Amb Vlg. i Mnc. : *chiuso orticello.* Bdd.

esborra *clos*, com repetició del primer stic. — VERGER CLOS... Ab LXX Vlg. i Bdd. : *ein Garten*. El text actual : *Una dèu* (hbr. gal), *fons vel puteus* (Gtm.), Vgr. : UNE SOURCE. Mnc.: *sorgente*. — Id. Vrd. : *fontana segellada*...

13. — PARADÍS... Amb Vlg. : *paradisus*, transcripció gr. i llat., de *pardès*. Bdd. : *Park*. — TOS VIVERS... Vrd., J. de S. : *tes tanyades*. Cant. : tos *plantius són* vivers *de magraners*. Crampon : *un bosquet où croissent les granadiers*. Vlg. : *emissiones*, que tradueix Glaire : *rejetons*, i Minc. : *germogli;* Bdd.: *Triebe*. Gtm. : *germinationes*. Haec, igitur, quae personam sustinet universi populi, hic confertur cum horto concluso, qui habeat ad irrigandum fontem quoque non minus diligenter custoditum, cuius fonti Sponsa, ut caput populi, comparatur. Adiungitur terrae fecunditas : «Emissiones» i. e. germinationes, etc. Dins aquest sentit de fecunditat de la terra santa, gosaríem admetre la interpretació de Stärk, Haupt : *Dein Stollen*, que, en nota : ist wolh, im sexuellen Sinn zu deuten. Cf. lat. *cunnus=das weibliche Glied* (Martial, Horaci). Blb. : *rebrots*. Perles, esmena : *schene lechajajikh*, deine beide Wangen. D'altres proposen : *canal* (Nhm. 3, 15. Cf. piscina de Silcè). — TOTA LLEI... Amb Bdd. qui completa : «kol», segons V. 14. — Vgr. : *les plus excellents*. Mnc. : *squisiti*.

14. — NARD I SAFRÀ... És una amplificació del stic anterior, *ut repetita vox nardi demonstrat*, Gtm. El safrà, avui sols amprat per al tint, o d'amaniment, era entre els antics (Vgr.) un dels aromes preats. — CANYA DOLÇA... Amb Vrd... Vlg. : *fistula*. Gtm., per *fistula*, tradueix *canna s. calamus*. Mnc. : *Acòro*., i apar ésser el *acorus Calamus L.* — La *canyella* i el *cinamom*, de Crampon, de segur són una mateixa cosa.—ENCENSERES... LXX, Vlg. : *del Líban*. — MIRRA... És el *Balsamodendron Myrra*, un arbre semblant a l'acàcia, que produeix una goma de sabor amarg, emperò d'una olor exquisida. ÀLOE... És l'*agallochon* dels grecs *(Aquilaria Agallocha Roxburgh)*, d'origen índic. — SOBIRANS... LXX, Vlg. : *primis*. Bdd. : *köstlichsten*. Mnc. : *Eccellente*. Vrd.: *exquisits*.

15. — REGOR... Pròpiament, *font*. Amb Vlg. : *fons horto-*

rum. Mnc. : *fontana di giardino.* Nosaltres hem interpretat segons el sentit de h. l., que s'avé amb Is. 58, II : Eris quasi hortus irriguus et sicut fons aquarum, cuius non deficient aquae. Cf. encara Jrm., 31, 12. Diu bé Gtm. : fons huius paradisi fertilitatem efficiens *ipsa est Sponsa,* és a dir, la Terra Santa. Per ço no acceptem l'esmena de Bdd.: *meines Gartens,* amb la qual desapareixeria el sentit *directe* del verset, per on es traeix el sentit al·legòric del conjunt. Així no cal dir Bdd.): que el plur. *gannim* keinen Sinn gibt. UN POU D'AIGÜES VIVES... Stärk interpreta : *frischen.* — I TORRENTALS... Amb Vgr. (en hbr. hi ha la conjunció) : *des ruisseaux du Liban.* D'altres, participi : *Aigua vivent* i fluent (amb LXX, Vlg. : *quae fluunt)* del Líban. Així Bdd. Stk. : *strömend von L.* Mnc. : *d'aigua viva coi rivi affluenti dal Libano.* Crampon : *un ruisseau qui coule du L.,* identificant-lo amb el «pou» del v. anterior. Gtm. també apar identificar-los; Ab (Anti) Libano defluit Iordanis, qui quodammodo implet eum fontem vel puteum, unde terra irrigatur, cuius aquae vivae sunt, i. e. iugiter manantes nec unquam deficientes. — Tanmateix Ges.-B. (Dicc. hbr.), partic. plu. : *die Bäche* (Ex. 115, 8; Is. 44, 3; Ps. 78, 16; Prov., 5,). Blb. : *riu brollant.*

Així clou, diem amb Gietm., la descripció i la lloança de l'Esposa, *cuius imagines* ad terram promissionis proprie spectant, id quod eo facilius intelligitur, quod saepissime vineae aut horti metaphora ad populum Israel transfertur (cf. Ps. 79; Is, 5, etc.), Os., 14, 6 sqq. En el N. T. encara aquesta imatgeria; més sòbria, és clar, perquè som ja en plena realitat. Emperò encara es parlarà de l'*odor Christi* (2 Cor., 2, 15), del vestit de l'Esposa (Apc., 19, 8), que exhala les virtuts dels Sants. Emperò cal notar, amb Gtm. : Neque vero nimium excuti singula verba debent, nec v. gr. Libanus intelligendus est coelum, et si nomen candoris, et quod aquae illae vivae a Libano fluere dicuntur, fortasse causam afferre possunt; sed recordari oportet Sponsum per timores nocturnos (3, 8) ad eum montem accessisse, et 4, 8 ita hunc describi, ut minime sit iocundus et Sponsos eum relinquere. Rectius S. Thomas Libanum dicit mundum.

Praestat autem fortasse nullam quaerere mysticam interpretationem.

16. — DEIXONDA... Amb Gtm. *Perflate, venti, hortum.* Vrd. interpreta el *surge* de la Vlg. : *plega tes fredes ales*, conjurant el vent del nord que se'n vagi.— BOIRAL... MIGJORN... Vent del nord i del sud. — Aquí segons Gtm., és paraula de l'Esposa. Així mateix ho creu Mnc. i Bdd., el qual darrer àdhuc li atribuiria el v. 15, per comparació amb 1, 9 sqq., i 2, 1-5. Nosaltres opinem que l'Esposa no entra fins al *veniat dilectus* que la Vlg., just per ço, ha separat de l'anterior, passant-ho al cap. V. El mateix Gtm. observa que el canvi de possessiu «hortum meum» «hortum suum» mutatae personae indicium videri potest valde probabile... — MENGI... Bss. : Christus non tantum pascit sed etiam pascitur. Nostra salute pascitur; nos in se traiicit, et in corpus suum coagmentat.

Cap. 5, 1. — AMICS... Mnc. : L'invito agli amici (paraninfi) piuttosto che reale, di participare al banchetto di nozze, apparisce metaforico, di gustare anch'essi le dolcezze dell'amore. Al contrari, Gtm. : Convivii instar haec scenae conclusio describitur, idque decuit die nuptiarum (cf. Apc., 19, 9; Tb., 11, 21; Gn., 29, 22). — EMBRIAGUEU-VOS D'AMOR... Vlg. : *et inebriamini, charissimi*. Mnc., amb Vlg. *diletti*. Id. Crampon. Emperò Gtm. : toto Cantico (1, 2-4 hbr.; 4, 10; 7, 13, et ceteris Scripturae locis) id vocabulum, pluraliter usurpatum, sonat *amorem*. Cf. Ez., 16, 8; 23, 17; Prv., 7, 18. I en aquest darrer passatge, justament : *inebriari amore*. Cf. Apc., 19, 7-9 : Alleluia! car el Senyor és qui regna. Alegreu-vos, exulteu, i donem-li glòria; car les noces de l'Anyell són vingudes, i sa Esposa (Jerusalem 21, 2-9 sq.) és a punt. Benaurat saquells qui són invitats a les noces de l'Anyell!

2. — Bdd. nega la unitat originària d'aquesta secció (5, 2-6,3), la més llarga de tot el poema, i el parteix en 5, 3-8 (visita nocturna); un Seitenstück, 2, 8-14 (invitació vernal), junt a un altre, el *Pesombre* de 3, 1-4; i una segona secció, 10-16, el wasf en boca de l'Esposa. Lligades aquestes dues seccions ar-

tísticament per la pregunta de 5-9, i clos tot per la pregunta i resposta de 6, 1-2. Raó : el canvi de mesura en el vers. Emperò ell mateix cuida observar que *an sich wäre dramatische Einführung des Beschreibungsliedes nicht ausgeschlossen.* — JO DORM... L'escena és semblant a 28, sqq., i a 3, 1-5. L'Épouse raconte, semble-t-il, un songe, et elle célèbre les charmes de son Époux (Crampon). Gtm. : Recte. S. Hier.: posuit tempus praesens, quia ita magis excitatur principium narrationis; infra reddit ad praeterita. — Sponsa dulci somno contemplationis sopita est...; ergo a placidissima quiete scena orditur. — Sponsus venit ut illam e quiete evocet..., pulsare cogitur, quia penitus est mersa contemplatione... Pulsanti non respondet soror, sed narrando explicat nobis quam difficile sibi fuerit a quiete surgere. — AMARAT DEL ROU... A Orient (Mnc.), la serena cau a mitja nit tan copiosa, que amara tot ço que és al ras. (Cf. Jdc., 8, 38.)

3. — LA GONELLA... — SUARA... Representat en Vrd. per «com tornaré...» És possible que aquest verset, més que una resposta sigui la represa de la narració, que havia estat tallada per la veu de l'Espòs : Sponsa NARRAT quid fuerit in surgendo molestiae, qua tamen minime impedita sit ad obtemperandum. I fa avinent que els verbs hbr. *(despoliavi, induar, lavi)* poden bé traduir-se per plusquamperfets i imperfets *(expoliaveram, laveram, induerer...)*. Així mateix, hem preferit deixar-los tal com estan en la Vlg., per amor de no definir aquest punt. Gtm., en aquesta posició nostra, ens amonesta, d'entendre, *ita secum de illa molestia cogitasse Sponsam, cum vocaretur.* — Ens apar, no obstant, que més aviat és una *gràcia* de l'estil popular del Càntic, que permet aquest *scherzo*, sense que s'hagi de tenir així com *Sponsae tam honorissime vocatae responsum inurbanissimum*, (Gtm.). Bossuet, prou bé : delicatae sponsae colorata excusatio. I en el v. 6, encara més clar : Ostendit se non sponsi neglectu, sed desidia quadam et inclinatione cunctatam, sive quodam eius probandi studio.

4. — PER L'ESPIRALL... Vrd. : *en l'escletxa de la porta...* Millor Mnc. : *spiraglio*. I aclareix en nota : la porta di casa era

del lato superiore perforata così largamente, da venirne rischiarata di luce la stanza, e da potervi dal di fuori introdur la mano per aprirla, se all'interno non trovavasi fortemente assicurata. — AL MEU DINS... Amb molts MMS. i edicions (Bdd., Stk). Amb Vigour., d'acord hbr. i LXX : *pour lui; super eo;* eius causa (Gtm.). La Vlg. : *ad tactum eius*. Interpretació equívoca que ens obliga recollir la següent justa observació de Stärk : *Die von Jacob versuchte obszöne Deutung von v.* 4 (Hand, hbr., *jadh* membrum virile) wird durch v. 5 widerlegt.

5. — EM LLEVÍ... Bdd. trastoca atòmicament els stics dels versets 5, 6. — DEGOTAVEN... Mnc. : Resta incerto da quale dei due affluisse sul chiavistello la mirra; se dal reale diletto, che cercava d'introdursi, o dalla Sponsa, che per degnamente riceverlo, prima d'aprire intinse le mani ne'suoi vasetti d'essenze... Bdd. Stk.: l'Espòs, i ens apar no gens improbable que l'Amat portés, així com *Liebespfand* un vas de mirra, el qual ell escamparia a dins quan entrà la mà per l'espirall; de guisa que l'Esposa *bei Öffnen, ihre Hand davon duftete* (Stärk). Gtm., apar dir que és l'Esposa : ut quam maxime *in Sponsa caritas exprimatur*. — MIRRA LLAGRIMANT... Vrd. : *més pura*. Liter. : Vlg. *probatissima*; pròpiament regalant, *fluens*, i és en aquest sentit si diem : «llagrimant». — DAMUNT LES AGAFES... La Vlg. ho ajunta amb ço que segueix : *Pessulum ostii mei aperui dilecto meo*. Mnc. : *per la maniglia del chiavistello*. Bdd., Stärk : *am Griff des Riegels*. Le Hir. : *le mandre du verrou*. Blb. : *els poms de la balda*.

5, 6. — SI N'OBRE JO, DONCS... Amb Mnc. : *Aprii, si, al mio diletto*. — I AI!... Amb Mnc. : *ah! il mio*. — OH, ÉS ORADA... Vgr. : *mon âme sortit de moi quand il me parla*. Glaire : *Mon âme se fondit dès qu'il parla*. Bdd. : *Ich kam ausser mir ob seinem Reden*. I en nota : pròpiament *meine Seele zog aus*, i és la interpretació de Gtm. : *exiit, s. exierat anima mea ad verba eius*. (Liter. : ad «*loqui*» *eius*). Stk. : *ich war ganz ausser mir, da ich seine Stimme gehört hatte*. Mnc. : il diletto partí, — fu l'alma mia rapita allor ch'ei parlava — lo cercai, ma nol trovai... Aquesta interpretació farà bona una hipòtesi de Gtm. : Summum hoc

concedi possit, *in aliqua mentis perturbatione* illam, modo excitatam, ita (expoliavi me, etc.) locutam esse. — En pro d'aquesta hipòtesi podria adduir-se el v. 8 : *dieu-li que jo só malalta d'amor*. No obstant el mateix Mnc., en nota : l'espresione ebraica non si presta a un senso ben chiaro : sembra che la fanciulla accenni allo squisito godimento suo, in udir le parole dello sposo (cf. v. 4). — No creiem improbable aquest punt d'albir. Vrd. : *Mes ai! per poc sa dolça veu se me'n volà la vida*. Blb. : *el ressò de sa veu em desmaià.*

7. — ELS GUAITES... Gtm. : Non dubito, quin ideo nihil sit in custodibus perspicue determinatum, ne curiosius inquireremus. *És* — diu — *una exigència poètica.* Voluit enim poeta, Sponsae quærenti per noctem nullum potuisse dari responsum, sed ab hominibus dolorem etiam gravem esse illatum. A quibus, nisi ab iis, qui noctu in urbibus vigilant? Necesse igitur fuit (si *poetice* loquimur) poni aliquos custodes. Això va per als qui volen veure en tot, paraula per paraula, un sentit abscòndit.

8. — *Jo us conjur*... Cf. = 2, 7; 3, 5, emperò continuant altrament. — QUE MALALTA... És la resposta que els comanda donar a l'Espòs quan el trobin. Bé Mnc. : *qual altra a lui darete novella*? «Che inferma...» Així Gtm. : Si inveneritis, quid dicetis ei? Languere me amore. Vrd. : *li dieu que malaltejo* d'amor; Blb. *li facin assaber com jo malaltege d'amor.*

9. — I QUINA LLEI D'AMAT... Bdd. : Der Vers fordert *die Beschreibung* ebenso heraus, wie 7, 1 die der Braut, sicher ein beliebtes Kunstmittel zu der Rechtfertigung der Beschreibungslieds. El mateix ve a dir Gtm. : ut commodius inducatur descriptio Sponsi... Hic igitur vere scenica collocutio proponitur. I encara fa aquesta observació : Non est autem idcirco existimandum illas omnino non nosse satis, Sponsum esse prae ceteris amabilem, sed solent amici omnes nimium lugentes impellere, ut levandi doloris causa, libere sua sensa copioseque expromant. — I QUINA LLEI... Vlg. *Qualis est dilectus tuus ex dilecto*... És a dir Gtm. : *prae dilecto. Què té més ton Amat que un altre amat*? Vrd. : Què té ton aimador de més que els altres?

Essencialment, és el mateix sentit de la nostra versió, que és la de Bdd. : *Was ist dein Liebster für ein Liebster...*? Mnc. simplifica : *Chi è desso mai tuo diletto*? Stk. igualment : *Was zeichnet deine Liebsten*?

10. — CANDI I VERMELL... Cfr. Lmt. 4, 7 : *Candidiores Nazaraei eius nive... rubicundiores ebore.* — VISTENT... Vrd. : *triat.* Stk. : *kenntlich...* Bdd. : *überragt.* Mnc. : *inclito.* — ENTRE DEU MIL... Vlg. : *electus ex millibus.* LXX, amb hbr. : deu mil. = *ex omnibus.* Mnc. : fra *mille e mille.* En aquest verset comença un cant anomenat *waṣṣf* = *descripció*, en el folklore de cants de noces oriental.

11. — OR, I OR FI... Vlg. (Mnc.) : *aurum optimum.* Vrd. : *or puríssim.* J. de S. : *del millor..* Emperò els LXX ja transcrigueren literalment el segon nom, com un substantiu : *kephats* (= *kai-Phaz).* Per ço els traductors i comentadors moderns (Haupt ap. Gsn.-B) afegeixen la conjunció «et», i prenen per nom substantiu el segon : Bdd., Stk. : *und Feingold*; Gsn.-B : *gediegenes Gold;* Gtm. : *caput auro* SOLIDO *comparatur.* En Is., 13, 12, es troba igual combinació de les dues paraules. — En aquest verset, Bdd., per raons mètriques, hi creu una llacuna. — TANYS DE PALMERA... Amb Vrd. : Var. *rebrots de...* Vlg. : ELATAE (*palmarum),* transcripció del grec. = germen, branca. Michaelis, pren (de l'àrab) una altra accepció del nom grec : *spatha palmarum,* que en badant-se *speciem referre videntur crinis varie crispati.* Mnc. : Hrb. *taltallim* e oscuro, i verteix : *i suoi ricci copiosi pendono.* I fa notar que conté la idea di raggruppamento. — Gsn.-B., segons els LXX : *tanys de palmera;* d'altres : *raïms de dàtils.* Bdd. : *eine wallende Mähne.* Stk. : *wie Rispen.* — Quant a l'aparent contradicció d'imatge : *el cap = or pur; el cabell negre,* o s'ha d'explicar del cabell tenyit de ros (Mich.), o millor Gtm. : *caput auro solido comparatur.* És a dir, la massa del cap, compresa la cara, ran de coll. Així Stk. : das stark Gebraunte («goldene» sagt der Orientale) Gesicht, das von den schwarzen Haaren umrahmt ist. *I encara afegeix* : Der vergleich des Haares mit dattelrispen ist noch heute beliebt.

12. — DUES COLOMES... Liter. sense «*dues*». Mes Bdd. per raons mètriques : *zwei Tauben*. — ESBANDINT-SE... Amb Mnc. : *natanti* : Bdd. : *milchweiss gebadet*. Vlg. : *lotae*. — REPOSANT D'ABUNDOR... Paraula insegura. Vlg. : *resident iuxta fluenta plenissima* (del verb : *malah*). Així també Stk., Haupt., Bdd., per raons mètriques : *am Band des vollen Teichs*. Mnc. (amb Delitzsch) : *raccolti entro il castone*, ço és, en nota : *comme gemme encastonate*. Gtm. : *renovata pulchritudine quiescunt* (columbae) iuxta plenitudinem; ita hbr. id quod ad ipsum lacum refero. Vgr. : reposant *dans l'abondance*. Així nosaltres, emperò dins un altre matís de sentit *(al = a causa de)*... Gsn.-B : *de plenes, d'abundants, a causa de* llur sadollament. No obstant, l'hermaneuta sempre interpretarà aquest mot pel seu paral·lel anterior : *super (al rivulos = iuxta) (al) fluenta* (Vlg.) Cf. Gn. 49, 11 l'abundor de Judà s'expressa igualment, fent servir el vi per a rentar la roba, les dents són blanques de l'abundor de llet. Vrd. : BONICAMENT : *al rabeig de les aigües*.

13. — SA GALTA... i millor : *templa*. Vlg. : *genae*, hic rectius : *malae* (Gtm.). — EROLA... Vlg. : *areolae*. Blb. : *erol*. Així Bdd. esmena, de 6, 2 en plural. Gtm. : Grandis haec sane comparatio et in historia etiam ridicula, ut pili barbae herbis aromaticis, malae ipsae areis hortorum similes dicantur. — AMB ESPLET... hbr. : *turres* (!) *aromatum* (migdaloth). Millor LXX (llegint : megaddaloth) : *procreantes balsama*, que Vlg. (recte, ad sententiam, Gtm.) : *consitae a pigmentariis; où poussent des plantes aromatiques* (Vgr.); Mnc. *là ove aromati vegetano*. — SOS LLAVIS... Stk. : *Lippen = dunkle* («purpurne» Schnurrbart, és a dir, el mostatxo). — DEGOTANTS... Amb Vrd., en la Var. del Càntic. — J. de S. : *que deixen regalar*.... Vlg., *distillantia*. — DE MIRRA... Bdd. : *von flüssiger Narde*. Vlg. : *myrrham primam*. Gtm.. : *fluentem*. Blb. : *destilants mirra oliosa*.

14. — ANELLS... Amb Vgr. : *des anneaux d'or*. Vlg. : *tornatiles*, que verteix Glaire; *faites au tour*. Gsn.-B : *runde Stangen*. Cf. Est. : 1, 6 : *anells*, que també podria traduir-se : *barres d'argent*. Així Michael. : *cylindri aurei*, i Mnc. : *cilindretti d'oro*, interpretant : els dits, més que no tota la mà. Al contrari Stk. :

seine Arme goldbraune Rollen (Vrd. : rotllos), i afegeix : *die Sonnenverbrannten* («bronzenen») *Arme mit roter Tätowirung.* Bdd. : *Hände Walzen von Gold.* Si és la descripció de tota la mà, qui sap si caldria vertir : *conques,* en sentit de veire o vas, Vigour. (Polig.) i Le Hir : «*sont des globes d'or*», ce qui représenterait la main à demi fermée, avec les os saillants des articulations. — Tanmateix, emperò, apar més aviat al·lusió als dits que són la gràcia i gentilesa de la mà. — TARCISOS... Transcripció grega, i Vlg., de la paraula hebraica : «tarshish» que sembla significar el crisòlit (Michael. : *insitis chrysolithis),* ço és, el topazi; Stk. : interpreta : *Rubinen;* emperò Bdd. : *Tarsistein.* Mnc. : *gemme di Tarsis;* la Vlg. : *hyacinthis;* Gtm. : ornamenta pretiosa manuum (in *annulis)* significari puto; d'altres : *les ungles,* que no admet Gtm. : incertum est tantamne veteres in unguibus pulchritudinem posuerint, praesertim cum hi a colore carnis non multum discrepant, et difficile sit (!) gemmarum vel formam vel colorem cum eis comparare. In onyche,— afegeix —, id facilius esset. — Mnc. : *denota piuttosto il topazio che l'onice* : allude all'unghia tersissima.—SON COS... Amb Mnc. : *il suo corpo* (Vlg.) eufemisme de *venter;* i tal és pròpiament el significat anatòmic. Així Mchael. Vgr. : *son ventre.* Glaire, modestament : *sa poitrine.* (Vdr. : *son pit).* Gtm. interpretant : *Medium corpus est,* et quidem hoc loco forma eius aspectabilis et externa consideratur; la forma externa *des Unterleibes* (Gs-B.). És la interpretació corrent. — OBRA DE VORI... Vlg. Stk. : *eburneus;* Id. Gtm., Vgr. : *un ouvrage d'ivoire;* Mchael. : *lamina eburnea.* Bdd. : *Elfenbein in einem Stück...* Gsn. : *fabricatum, affabre factum.* Gs-B. : *Kunstwerk.* Haupt : *piece of ivory.* SEMBRADA LXX : *obra polida, allisada.* Amb Glaire : *parsemée,* i Bdd. : *bestreut.* Stk : *bedeckt.* I en nota : die halle Farbe des Liebes mit blauer Tätowirung. Vlg. : *distinctus.* Mnc. : *tempestato...* Vrd. : *esmaltats de...* — SAFIRS... Transliteració grega (i dins totes les llengües modernes) del nom hebreu. Amb Vrd. : *esmaltats de safir i pedreria.* Le Hir : *incrusté.* Gtm. : Sapphiros quidam vestes caeruleas interpretantur; sed num. plur. potius *gemmarum* indicat copiam. I afegeix : Itaque *zonam velantem* eas partes quas

ne cogitatione quidem decet nuda fingere. I en dóna la raó : Illud enim «distinctus» (Vlg.) hbr. est «velatus», non simpliciter «vestitus». Tanmateix afegeix : Ceterum ipsa descriptio, cum quasi statuae imaginem prae se gerat, tanto minori est offensioni, et quoniam tota in allegoria sublimi versatur, nihil restat omnino indecori. Postremo, si opus est, recordari oportet, hic iam Coniugem a Coniuge describi. Direm, doncs, amb Mnc. : La *persona* dello Sposo è ancora simile per il candido pallore all'avorio e al marmo bianco, su cui le vene apparenti dànno reflessi azzurri, qual di saffiro orientale. Id. Mchael., qui, demés : Fortius commendantur in se amatoria quae latent.

15. — ELS PERNS... les cames; le gambe (Mnc. Vrd. : Sos peus són dues bases d'or de columnes de marbre). Bdd., Stk. : *Schenkel*, Gtm. : decoris causa nominantur *crura*, non *femora*. — BASATS... Amb Le Hir : *bases*. Per raons mètriques, Bdd. suprimeix aquesta paraula.—PEUS... Blb. : *sòcols*, amb Bdd. : *Sockeln*. — SA PLANTA... Vlg. : *Species*... Vrd. : *la seva gentilesa*. Mnc. : *l'aspetto;* íd. Glaire. Bdd. : *Gestalt*. Stk. : *sein Wuchs*. — NOBLE... Vlg. : *electus* (l'Espòs); Gtm. hbr. «bachur» semper ad personas refertur. Bdd. Esmena : *majestätisch*. Stk. : *mächtig;* Mnc. : *preclaro*. Blb. : *airós*.

16. — DOLÇORS... *Delitances*... Vlg. : concrets : *suavissimum, desiderabilis;* hbr. : abstractes : *suavitates, deliciae*. Gtm. Mnc. : *dolcissimo* i *delizie*. — TOT ELL... Amb Mnc. : *tutto egli*... Bdd. : *sein ganzes Wesen Wonne*. Quant al sentit diu Mnc. : nella prima frase allude, oltreché all'alito odoroso, all'intima soavità delle parole del Diletto; per ço verteix interpretant : *il suo palato dolcissimo spira*. Id. Gtm. : guttur saepe de loquendi organo dicitur. La descripció física clou amb l'epifonema del v. 16 («aquest és»). Aquí s'al·ludeix a la suavitat del seu parlar. Iam vero oratio quasi spiratio est animi. Atque ita gutturis suavitas magis poetice accipi potest; dicemus : orationem tamquam *aspiratione animi* omnem internam amoris suavitatem transfundi ab amante in amatum et ab hoc quodammodo hauriri atque imbibi. Interius etiam aliquid, quam osculum exprimi censeo. (Cf. 7, 8-9, on l'Espòs fa igual elogi de l'Esposa.)

— Encara, *de profano amore*, Prv. 5, 3 sq. I clou : Quae symbola summae caritatis in hoc Sponso et in hac Sponsa sanctissime esse interpretanda manifestum est; sed necesse fuit, caritatis quasi coniugalis hic familiaritatem intimam describi, item 7, 8 sq. ut perpetuo incremento cresceret ardor carminis.

Cap. 6, 2. — OH! MON AMAT... Quan les filles de Jerusalem eren en via de cercar-lo : *ecce repente adest ipse*. Videns igitur eum in hortum, i. e. domicilium dicionemque suam ingressum (cf. 4, 16; 5-1) laetitia gestiens Sponsa exclamat : *Dilectus meus descendit*. — AL SEU HORT... Mnc. : *il più bel giardino è la sposa*, né il diletto sta lungi da lei (v. 3); ché anzi ei si compiace di coglier nei baci i rubicondi gigli delle sua labbra. Id. Gtm. : Tamquam in suum hortum Sponsus venit. In huiusmodi horto pastor divinus libenter moratur et lilia, i. e. purissimi amoris tamquam pignora colligit. — A LES EROLES... Amb Vrd. : *vers l'airola*. Vlg. : sing. *ad areolam*. — A PASTURAR... Vrd. : *a florejar* (J. de S.). Vlg. : *pascatur*. Le Hir : *se repaître*. Gtm. vol que interpretem en activa : *ut pascat;* emperò, ell mateix, a continuació : *sed pascens ipse quoque delectatur*. Bdd., per raons mètriques, esmena aquest verset : *sich zu freuen am Sprossen des Weinstöcte*. (Cf. 6, 11; 7, 13).

3. — JO SÓ DEL MEU AMAT... Cui divino pastori se Sponsa dat atque consecrat (Gtm.). Cant descriptiu, paral·lel a 4, 1 sqq., *nicht ohne Anklang*.(Bdd.) *an* 4, 9; ço és, de la feresa dels ulls de h. l., amb el cor robat d'un esguard dels seus ulls.

4. — BELLA ETS... Gtm. : Respondet ipse simili ardore amoris crescentis. —COM TIRSA... Vlg. : *suavis;* LXX : *ὡς εὐδοκία* : mes, apar nom d'una ciutat que s'identifica amb l'hodierna Tulluzah, a dues hores al Nord de Siquem; el seu mateix nom dóna fe de sa extraordinària bellesa (Mnc.). — AIXÍ UNA HOST... Vrd. : *estol en ordre de batalla*. — SENYERA alta... Gtm. : Et quia hic non tam venustatem quam vim victricem amoris intuitur, capita regni munitissima nominat et aciem militarem instructam sub signis. Id. Mnc., qui verteix : *terribile come schiere a vessillo spiegato*. Similment Bdd. : *wie Bannerscharen*. Stärk no

prou exactament : *wie Heerscharen*. Blb. : *com un estol en ordre de batalla*.

5. — Feresa... Vrd. : *que m'ha corprès*. Mnc. : ch'essi mi fanno allibire. (Id. Gtm.). — Borbollen avall... Vlg. : *apparuerunt*. Gtm. : *cubant per clivos*. Mnc. : *adagiantisi giù per il Galaad*. Bdd. : *wimmeln*, semblant al nostre *borbollar*, o *formiguejar*, Stärk : *wallen vom*... I en nota, millor : *einen Abhang herunterklettert*.

6. — Ovelles... Aquí hbr. omet «toses». (LXX igualen a 4, 2); hic fortasse consilio (Gtm.) dictum est «oves» i. e. oves matres, ut coniugis fecunditas etiam distinctius significetur. — Demés, manca el verset dels «llavis» (4, 3).

7. — Rera el vel... Aquí Vrd., segons hbr. : *del vel darrera*, semblen tes galtes florida escorça de la magrana.

8. — Seixanta... Gtm. : Hic regis humani aula, qualis tum erat vel dynastarum (Dn. 5, 2, 23), vel ipsius Salomonis (cf. 3. Rg. 11, 3 : 700 regines i 300 concubines) atque adeo David (2, Rg. 15, 16) proponitur. Nulla enim tum fuit in multitudine *uxorum* magna offensio... Mnc. : Tutta la frase sembra allegorica. Gtm. : ad sanctissima Christi cum multis immo vero innumerabilibus animis desponsationem accommodatur, Bdd. esmena, sense caldre, el text hbr. : *Salomo hatte...*, llegint «lischelomo» per «hemma», que en tot cas — diu — hauria d'ésser «henna» = *sind da*. La raó que en dóna és que, al seu entendre, el 6, 8-9 és un epigrama paral·lel al 8, 11 sq.: l'Espòs no tan sols s'iguala a Salomó en magnificència i glòria (3, 6-11), sinó que és més ric que no pas ell. És més ric ell amb la monogàmia, amb un sol amor, que Salomó amb la multitud de (Vgr.) *femmes de second rang*.

9. — De la seva mare... I potser : «*per a*» *la seva mare*; (hbr. i LXX : *matri*). No obstant, Mnc. : ella è un prezioso frutto della sua genitrice. — Pura... Vrd. : la que robà el cor. Mnc. : lei eletta della sua genitrice. El text massorètic : «*barah*», que significa «*electa*», dilecta. També «pura, clara», cf. v. 10 : *clara* com el sol, on Vlg. : *electa*. Bdd., en nota : *rein;* mes, en el text esmena : *Allein*, llegint «*lebaddah*», per *barah*. Nosaltres

vertim «*pura*» perquè abraça els dos sentits, v. gr. la pura filla que tenia, se li ha mort). Blb. : *preferida*.

10. — QUI ÉS AQUESTA... Gtm. : Non ad Sponsa haec referimus, etsi ultima verba id probare videntur (cf. 6, 3), et hbr. prima sunt ambigua «*mizzoth*». Mnc. : *Chi è costei rifulgente...*, en boca de les donzelles. Gtm. : en boca de l'Esposa i de les donzelles esfereïdes de la vinguda de l'Espòs, del Salomó celestial en quadriga esplendent. D'aquí ve que tradueixin : *Què és, això?...* Nosaltres, amb Mnc. i Bossuet, en boca de les donzelles *laudantium Sponsam*. Id. Vgr., Le Hir : Quelle est celle-ci (*se sont elles écriées*). — DESPUNTA... Vlg. : *progreditur;* LXX : ἡ ἐκκύπτουσα = *que s'aboca per mirar enfora*. També, doncs, «*que apareix*». Segons el primer significat, Bdd. : *die herabschaut;* en nota : *vor allem vom hinausblicken aus dem Fenster*. Gn. 26, 8, cf. Ps. 85, 12. (Vlg. 84) : iustitia de coelo prospexit. Mnc. : *rifulgente*. — Contra Bdd., creiem que el v. 10-21 lassen sich rückwärts als Wortlau des Lobpreises des Haremsbewonnerinnen, vorwärts als Einleintung zu Beschreibungslied (7, 1-6) anschliessen. Bdd. el creu una peça independent.

12. — JO NO SÉ... Comencem dient amb Mnc. : Difficille e oscurissimo verso; il testo è probabilmente corrotto. Gtm. : *Summam hic esse in verbis hbr. difficultatem omnes fatentur.* Tant és així, que dins mateix de l'exegètica catòlica l'Aminadab de la Vlg. s'interpreta *Déu* o *el Dimoni*. Toedoret : *princep d'aquest món;* d'altres : els enemics de l'Església, (els Turcs, els Jueus, els enemics d'Israel). La interpretació més corrent és (Gtm.) : nom simbòlic de Deu : Deus-princeps. (V. Fuerst *am* en els noms propis = Déu). Abona aquesta interpretació el v. 7, 2, en què l'Esposa és anomenada : *bat-nadib* (LXX : *nadab)*. Schaef. creu ésser el dimoni. — La *lauda* següent — diu — és d'ordre invertit : dels peus al cap, essent, doncs, sensual i temptadora, i, per tant, afalac del diable. Diu Gtm. : Tota differentia in punctis est, i accepta la puntuació de sant Jeroni : «shammatni» *(conturbavit me)* en lloc de la massorètica : «samatni» *(posuit me)*. Sols que el verb és intransitiu (Gtm.) :

Id unum inusitatum, quod verbum transitive usurpatur... Emperò, observa que : saepe intr. notio et trans. notio misceantur. (Vegi's Ez. 36, 3). — Demés, una altra dificultat hi ha, i és que *in plerisque cdd. hbr.* el nom de la Vlg. *Aminadab* es parteix en dos (Ammi-nadib); tanmateix sant Jeroni, amb els LXX, llegeix un nom propi, sense fer cas de la terminació *nadib*, que valdria igual que *nadab*, et apte potuit scriptor hac lenissima varietate eo consilio uti, ut facilius agnosceretur significatio allegorica nominis, atque ita ipsa separatio illa tolerari potest. — La tercera dificultat és el *nescivi* de la Vlg., la qual : *nescivi; anima mea conturbavit me propter...* Gtm. : Ut sunt verba, hbr. vertendum esset; *nescivi, fecit me anima mea currus* (LXX; ἔθετό με ἅρματα), amb dos objectes o complements directes del verb. D'altres : *anima posuit me ad* (inter, in) *currus*, sense la preposició; perquè, a voltes, l'acusatiu de lloc s'ajusta als verbs que designen moviment. Segons aquests, el sentit seria : *mea me anima (= voluntas) sustulit in currum regis = fecit me amicam eius*. Delitzsch : la Sulamita és invitada de tornar al verger, per tal que la contemplin les filles de Jerusalem : ella s'hi avé, ap Gtm. : *ut angelicam saltationem coram iis imitetur seque sinit cumulari laudibus*. — Nosaltres, seguint Vgr. : *Je ne sais, mon désir m'a rendu semblable aux chars d'Aminadab* (ou de mon *noble* peuple). Le Hir : Je n'ai plus été maître (l'Espòs) de mes pensées; mon âme m'a emporté comme les chariots d'Aminadab. Bdd. posa aquest mot (v. 12) en boca de l'Espòs, qui, *nichts Arges ahnend, auf einmal des Mädchens ansichtig wird*. — Com la quadriga... Bdd. esmena : *M'ha fet orat la filla del meu poble*. Ell creu que *markeboth* (quadrigues) prové d'una corrupció del text. La darrera síl·laba de markboth, segons ell, seria originàriament *bath*, filla. La primera síl·laba provindria d'una repetició de la «b», donant fàcilment «*marhub*». I ho compara amb el v. 5, on ell es diu ullprès *(hirhibuni)*. Vlg. : *ipsi* (oculi tui) *me avolare fecerunt*. Tot això fóra acceptable, si no calgués encara fer més runes que les suposades en el text actual. Perquè, després esborra el «nadib», *als Wahllesart* de 7-2. I clou satisfet : *Dies der schönendste Vor-*

schlag. — Stärk, prou lliurement : *Ich glückliche, nun sitz'ich im fürstlichen Wagen.* Per bé que, en nota, fa avinent que la versió *ist ganz unsicher.* Gtm. : *Sequitur exclamatio : quadrigae Ami-nadab!* Vrd. : *de cop, esmaperduda — sento rodar-me el cap — quan sobre mi el bruit oí — de les carrosses d'Ami-nadab.* Var. : Jo no sé com — poruga, em posí a córrer — d'Ami-nadab al veure les carrosses. **Una conjectura :** Moltes se n'han fetes sobre aquest verset obscur del Càntic. Nosaltres per avui n'aventurem una : Tal volta en lloc de «Ami-nadib» s'hauria de llegir «Jonadib» o «Jonadab», *el Rekabita.* Ho fa sospitar la *quadriga (merkabot)* de h. l. i el passatge de 2 Rg. 10, 15. «Jo no sé : mon amor m'ha arborat com la quadriga de Jonadab.» O bé : «m'ha pujat en sa quadriga com Jonadab.»

7, 1. — Gira... Vlg. *Revertere...* Bdd. esmena (dreh dich): «sobbi» en lloc de «schubi». Stärk : *wende dich.* Vrd. en el text actual : *Torna,* mes, en la Var. : *Gira't, torna.* En aquest 4 × *gira* apar endevinar-s'hi ja el ritme de *la dansa.* Mnc. : Sembra che le donzelle, tutte comprese delle virginee grazie della Sulamite, la trattengano presso di loro, mentri ella vorrebbe passar oltre. Il Delitzsch, pensa que lo stico (*«gira, gira»*) sia pronunciato dal coro, invitante la Sulamite alla danza...; l'allusione (a Mahanaim Gn. 32, 3), forse avvalorata da un proverbio popolare, significherebbe una danza soavissima come d'angeli... Io propendo a crederla una espressione allusiva alle danze ebraiche. Bdd. : Dass es sich hier um ein fester Stück der Hochzeits gebraüche, kann nicht bezweifelt werden. Es folgt schon aus den namen «Sulamitin» (v. 1.) und «König» (v. 6), vor allem aber ist der hier mit Gesang begleitete Tanz (v. 1, sq.) der Braut bei der Hochzeitsfeier u. s. w. — Sulamita... de Sulam, vila al Nord de Jesrael, en el petit Hermon. — Que admirareu... Vlg.: sing., *videbis.* Diu Le Hir : *les deux* époux se contemplent des yeux de l'âme, beaucoup mieux qu'ils ne feraient de ceux du corps. — Com una... Vlg. : *Quid videbis nisi...* Ço és, en la mateixa boca que diu el verset anterior. Gtm. en fa una resposta al *«quid videbitis? : Simile quid choreae (choros castrorum).* El mot «mahanaim» apar un dual. Gtm. en contra : *Id quod minime proba-*

bile est, i interpreta plur. Bdd., amb LXX igualment plur. i esmena : *mahanim*. Mahanaïm, diu, és a l'orient del Jordà. El text actual seria tal volta el mateix «mahanaim» de Gn. 32, 3, on evidentment es tracta *de castris Dei, i. e. de militia coelesti s. angelorum*. (Gtm.).—DELS CAMPAMENTS... Una dansa popular, dita : *dansa del glavi* (?) Així Wetz stein. L. de L. Las dueñas por mirarla mejor, divididas de la una y de la otra parte, se pusieron *como en coro*. Quid videbis in Sulamite *nisi choros* prae gaudio tantae conversionis (Synagogae in fine mundi) cantantium et tripudantium (Synopsis, Migne). Incessus quasi saltantis angeli laudatur (quae comparatio in homine aliquo absurda est, in Ecclesia non item. Itaque hic a pedibus incipitur nova Sponsae descriptio et ad femora pergitur, quia in motu corporis horum quoque forma rotunda ac flexibilis imprimis attenditur (Gtm.).

2. — TON PUNTEIG... Literalment plural. : passes. (Vrd. : *passos)*, Vlg. : *gressus*. — XINEL·LES... Vrd., *o sandalies, coturns* (?) Dalman (ap. Bdd.) parla d'una dansa de l'Esposa, calçades unes *Stelzchuhen* de fusta ornades de mareperles, i amb un ciri a cada mà. Aquesta dansa és corejada i amb instruments. — DE PRÍNCEPS... No es pot dubtar que el «*nadib*» de h. l. al·ludeix al Ami-*nadab* de 6, 11. — LES COMBES DE TOS FLANCS... Vlg. : *iuncturae*. Els LXX : ῥυθμοί ; Mnc. bé *le rotondità*... Gtm. (forma *rotunda* femorum laudatur) : *circuitus*, Vlg. : *iuncturae femorum tuorum*. Mnc. : *fianchi*. Le Hir : *flancs*. Així nosaltres. Vgr. : *les contours de tes hanches*. Vrd. : *tos genolls com blegadiços golfos*. — D'ORFEBRE... Gtm. : *opus artis*... Vrd. : *Obrats per mà de mestre*. Suara l'Esposa era *opus eburneum*. Observa Gtm. : membrorum enarratio inversa et varietatem affert et sua sponte *e saltationis et pedum mentione* derivatur. El *pa'am* hbr., onomatopeic, significa *colpejar, agitar* (cf. Idc. 13, 25); d'aquí : *enclusa*, mall (Trg.), i *pas*, el *trot* dels cavalls (Idc. 5, 28), *petja* (Ps. 8 5, 14). Aquí pròpiament *ictus pedis*, el *punteig* de la dansa.

3. — TON SÍ... Vlg. : Umbilicus (cf. Ez. 16, 4; Prv. 3, 8) d'altres : *pudenda mulieris*. Nosaltres, més *ad sensum* que *ad*

litteram, i seguint la interpretació de Gtm. : *In medio corpore,* ut oportet, Sponsae fecunditas, sed honestissime, describitur. Bdd. Stärk; *Schoss;* i en nota : Wörtl.: *dein Geheimnis.*— VEIRE CLOS..., amb Stärk : *verschlossenes.* Bdd. : *wohl verwahrt;* Vlg. : *tornatilis;* Mnc. : *rotonda coppa.* Diu Boss. : Orientales totum corpus ac praesertim umbilicum, etiam valetudinis causa, unguentis perfundebant; unde crateri tornato et pleno comparatur. — MONJOIA DE BLAT... O també : *pila de blat* : Amb Vlg. : *acervus tritici.* Vrd. : *Piló de xeixa.* Mnc. : *un mucchiato di grano.* Bdd. : noch heute im Orient für die schönste Hautfarbe angesehen. — TON COS : Amb Mnc. : *il tuo corpo.* — VOLTADA D'ASSUTZENES... Amb Vlg. : vallatus liliis. Gtm. : postrema verba, ventris descriptioni addita, sanctitatem preaclare significant (cf. 5, 14). Stk. : mit den Lilien ist die dunkelviolette Schwertlilien gemeint; i a continuació en dóna una interpretació d'un cru realisme. Quant a la comparació, Bdd. : Mit Blumen umsteckte Weizenhaufen auf der Tenne kann man heute noch beobachten.

5. — CONQUES... Estanys d'aigua murallats (Mnc.). — HESBON... Avui Husbân, plaça forta dels Amorreus, conquerida per Salomó, a cinc hores i mitja de la Mar-Morta. — BAT-RABBIM... D'altres, amb Vlg. : *in porta filiae multitudinis;* així Mnc. : *presso la Porta popolosa* (il nome d'una porta di Hesbon). Bdd. : encara avui hi ha conques d'estanys a Hesbon a l'Est del Jordà. — TA FAÇ... Str., Mnc., Vgl., amb hbr. : *nasus tuus.* — TORRE DEL LÍBAN... Gtm. : certa quaedam et nota intelligitur. Mnc. : *como quel castello agguerrito,* che trovavasi nei gioghi della catena aramea, avanguardia d'Israel sul regno di Gada (2 Sam. 8, 6).

6. — ENDALT... Bdd. esmenaria : *dalt seu* (del coll); emperò més s'estima titllar-ho per sobrer a la mesura. Demés, tot aquest membre: *ton cap igual al Carmel,* el traspassa després de 5.ª — LA PORPRA... d'Orient, que era di color rosso scuro (Mnc.) qual di sangue rappreso. — UN REI... Mnc., amb Vlg. : *porpora di re* (en nota); o *porpora reale,* dins el text. Mes, Gtm., ex hbr. rectius ut videtur : *sicut purpura* : *rex vinctus cincinnis.*

També Mnc., en nota : i Massoreti invece, e con essi molti moderni intendono : *qual porpora : Oh! un re* (Salomone) *avvinto nei ricci* (delle chiome cioè delle amorose catene della Sullamite!); esclamazione ammirativa del coro. Gtm. : quodsi vertitur «*rex vinctus cincinnis*» (cf. LXX), non inepte vis tota pulchritudinis hac clausula descriptionis declaratur. Vrd., deixant la Vlg., verteix : *el rei mateix s'encadenà amb sos rinxos.*

6. — Gtm. : Absoluta descriptione pulchritudinis (in qua iteranda solet saepe versari ardor amantium) nunc fusius explanatur fecunditas Sponsae s. Ecclesiae per tempora ac loca propagatae. — Hoc ipso loco comparatio docet, perseverare amorem diei desponsationis atque adeo increscere; ardentior enim hic laus est et grandior exaggeratio et splendidior accessio Sponsi, ita ut ipsa Sponsa conturbetur. Deinde in hac parte multo diligentius cura de fructibus ipsique fructus notantur. — Audacius Sponsa quam solita est, petit ut intima ac plena familiaritate Sponsi frui aliquando liceat. Quid vero? Sponsa ad thalamum deducitur. Nonne eum (3, 4) iam matris quoque domum adduxit? Non igitur in his omnibus quidquam novi est. Et tamen singulare quiddam in hac scena gravissima exspectamus. Finita mundi aetate, Ecclesia in aeternum Sponsi thalamum et ad quietem labore omni vacuam deducenda est. Cuius rei pignus haec ultima in hac terra Sponsi liberalitas.

7. — OH! QUE BELLA ETS... Gtm. : additur aptissime exclamatio. —AMOR. Vlg. : *charissima.* Gtm., hbr. : *caritas.* I nota : *Caritas* non prorsus idem est atque *charissima* : iam 2, 7, eam confundi omnino cum «dilecta» aut «dilecto» negavimus (apud LXX semper ἀγάπη. Personae enim dignitatem hic ut 8, 6, sq. induit ipsa caritas, id quod magis poeticum est. — EN MIG DE DELÍCIES... amb Vlg. : *in deliciis.* Mnc. : *O amore, tra i gaudii.* Bdd. esmena aquí : *ahuba (geliebte),* i encara : *bath taanugim* (du *Wonnevolle).* Bossuet : Dum enim canunt comites, Sponsus in dilecta defixus, et hoc intuitu et earum cantibus inardescit, inclamatque istud flagrantissimo amore : *Quam pulchra es.*

8. — AIXÒ APAR... Mnc. : *Tale hai...* —PALMERA... Entre

els àrabs, sorella dell'uomo, i és nom de dona : Thamar = Palma (Palmira) (Mnc.). *Com raïms...* Blb. : *pomells de raïms.*

9. — DELS RAÏMS SEUS... Vlg. : *fructus eius.* — JO COLLIRÉ... (Mnc.); *apprenderomi a'fogliami di lei.* Nosaltres amb Vlg. : *apprehendam fructus eius.* — DELS RAÏMS SEUS... Alguns han volgut veure-hi els raïms de dàtils de la palmera; però amb Gtm., creiem que va seguint el paral·lelisme. — *Planta (palmera) — sines (raïms)* || *Pujaré a la palmera — dels seus (de la vinya) raïms.* Aquí juga alternant dues imatges : *la palmera i la vinya.* — RAÏMS DE VINYA... Bdd. titlla : «de vinya», per raons mètriques, i afegeix : Es sind Dattelntrauben gemeint wie in v. 8. Id. Stk., qui afegeix : Dieser Vergleich des Mädchen ist noch heute beliebt. Die erotische Bilderssprache lässt hier an deutlichkeit nich zu wünschen übrig. — I EL RESPIR... Amb Mnc. : *e lo spirito.* Gtm. : Sermonis commercium summopere laudatur; intima animorum communicatio. Però ens apar que al·ludeix simplement al *respirar,* a l'*alè.* Bdd. : *der Hausch deiner Nase;* Id. Stk., en nota. En text : *Atem.* Vlg.: *odor,* quem intelligi oportet (Gtm.) quodammodo affatum animi et caritatis generatim. — DE TA FAÇ... Vlg. : *oris tui;* hbr. (LXX) : *narium tuorum,* quod Hier. (i també nosaltres) studuit ad nostros sensus accommodare (Gtm.). Cf. h. l., per la sabor oriental, amb la cançó eròtica d'Omar Ibn Fariedh (ap. Mnc.) : *La fraganza dell'alito suo inspira l'odor mio.* La imatge de h. l. és així, com de pomes *respirant.*

10. — QUE CORRE... Mnc. : paraula de l'Esposa. Gtm.: *Sponsa Sponsi blandimenta verecunde interpellavit;* ita 7, 9b, mediam orationem intercipiens, dicit : *Dignum,* etc. I afegeix : Vinum illud optimum gutturis sui sic laudari vult, ut fruendum propinetur Sponso divino. — DOLÇAMENT... Gtm. : *recte* s. leniter; Mnc. : *con soavità.* — AL MEU AMAT... Bdd., sense motiu, esmena «al paladar», creient que «al meu amat» és una inserció o substitució del v. 11. — I ARREMORA... Vrd. : *I el saboregin a plaer.* Gtm. : Sententia ait. : «*ita subiens labia, ut suavem conciliet sommum*». I afegeix : ac proleptice dicitur pro «*ad dormientium*»; somnus autem ipse est quies amoris et contempla-

tionis, quia vinum quoque propinatum nihil est aliud nisi caritas. D'altres : *loqui faciens, vel* COMMOVENS *labia dormientium;* LXX : *aptatum labiis meis et dentibus*, segons altre lliçó. Mes, diu Gtm. : Dentes autem cum vini gustatione nihil habent commune. La primigènia significació del verb hbr. «dabab», diu Gtm., sembla ésser : «*ebullire, stillare*» (Hbr. modern : tropfen, ap. Gs.-B.); in ruminantium autem ore bullire vinum non inepte diceris. Gs.-B. : *fliessend*. Bdd., Stk., en lloc de *dorments*, esmenen (amb Gr., Vlg. *dentibus*) : *und Zähne mir netzend*. Emperò, afegeix : La interpretació més fàcil del text massorètic : der die Lippen der Schlafenden noch *sich spitzen* lässt, d. h. durch den Traum von dem Genuss. En aquest sentit vertim «*arremoren*», que és el «*commovens*» en tumulte de Gtm.; és a dir, fent *agusar* els llavis dels qui, adormits ja, els amugronen, així com cercant xuclar. Exemple vivent són els infants de pit, que, en deixant el mugró, i àdhuc dormint encara tenen el gest i la remor del xuclar als llavis. Blb. : *i humiteja els llavis de l'amant endormiscat.*

11. — JO SÓ DEL... Bdd. vol aquí un canvi de persona, a causa del canvi de mesura en el vers. Nosaltres veiem en l'acceleració mètrica una expressió del glatir dels Esposos i de la gracilitat vernal. — SON DELIR... Vlg. : *conversio eius;* mes, hbr. : *desiderium*. Així interpreta Gtm., qui, demés, observa : ídem usurpavit 2, 16, et 6, 3, i. e. iis locis, ubi generose se tradit Sponso. És l'equivalent del primer membre, que en altres indrets : *el meu Amat és per a mi.*

12. — AI! VINA... L'exclamació és dins el sentit, no en la lletra. Bdd. : *Ach! kommt.* — A LES MASIES. Amb Vrd.

13. — A VEURE... Bdd. voldria esborrar-ho per motius rítmics. — LES POMES D'AMOR.... La mandràgora officinalis (cf. Gn. 30, 14, sqq.). — D'ENGUANY I D'ANTANY... Mnc. : *novello oppur secco.* Vlg. : *nova et vetera.*

8, 1. — Oh QUI FES DE TU... Mnc. : *Oh! fossi tu*... Bdd : *Oh dass*... Igualment Vrd. : *Oh! si fossis tu ara*... L'exclamació és del sentit no de la lletra. — REPENDRIA... Beníssim. Vrd. : *i qui podria fer-me'n retret.* Mnc. : *ne alcuno mi prenderebbe a scherno.* Vlg. : *nemo despiciat.* — 2. A LA QUE EM CONCEBIA... Vlg. : *ibi*

me docebis : Diu Mnc. : *a farmi sapiente;* hbr. : «telammedeni» *tu mi ammaestri*, frase non genuina, ed oscura, si pel contesto, si pel senso. É notevole che l'Alesa, e la Pesh. ripetono le spressioni di 3, 4 parallelo del resto a questo verso, neconoscono tale strano «telammedeni»; d'altro lato Aben Ezra, Hitzig, Oettli lo riferiscono alla madre : *ella mi ha ammaestrato all'amore.* I clou : Io m'asterrò dal fabbricare su l'arena. Nosaltres, no obstant, adoptem el paral·lelisme dels LXX, que ometen el *docebis me* de la Vlg., i repeteixen el concepte sinònim de 3, 4 : *a la cambra*, etc. Així també Bdd. : *dich führte zu der, die mich gebar.* Els dos verbs «duria... amenaria» estan representats per la Vlg. : *apprehendam-ducam.*

4. — Jo us conjur... Mots del poeta o de la Corifea (Mnc.). El grec *completa* (?) el mot amb «les daines...» de 2, 7; 3, 5. — Remembrança. En nota diu Mnc. : Vola il pensiero a' di amari, e si cari, del primo amore allorchè (2, 8 sqq.) il Diletto, audace e gentil cacciatore, andava per monti e per valli, ed essa lo seguia da presso, cantando inni alla primavera e all'amore. L. de León: La Esposa, viniendo muy junta con él y abrazada, acuérdase del principio de sus amores, de los cuales agora goza tan dulcemente, y acordándose, cuéntaselo con alegría grande. Porqué una de las condiciones del amor es, que a los enamorados hace de gran memoria que sin olvidarse jamás de cosa por pequeña que sea, siempre les parece tener delante un retablo de toda la historia de sus amores, acordándose del tiempo, del lugar y del punto de cada cosa. Taylor *(Dict. of the Bible* Hastings) també veu en el v. 5 *a reminiscence.*

5.—Qui és aquesta... Gtm.: Es podria, com 3, 6; 6, 9, vertir: *Quid est istud...* ut primum obscura species procul advenientis, deinder eliquis verbis distincte persona Sponsae describatur; sed minus est necesse. LXX, en lloc de «de deserto» : *candida, illustrata*, segurament d'una var. hbr., i d'aquí deu provenir l'afegitór de la Vlg. : *deliciis affluens*, si no és també d'una glosa marginal hebraica passada al text. Així Mnc., qui afegeix : insomma il testo non è molto sicuro. Vrd. : al braç, recolzada.

5. — Sota aquella pomera... S'escateix de qui serà aquest

mot : si de l'Espòs o de l'Esposa. La versió sir., els SS. PP., Cd., Alex. dels LXX i molts moderns : *l'Espòs*. Els Massoretes, a causa dels sub. masc. : *l'Esposa*. Així Gtm. : statuendum videtur in auctoritate hebraicae scriptionis hoc loco magnum esse argumentum, ista verba a Sponsa de Sponso dici. — Jo ET DEIXONDIA... Gtm. : *e quiete excitavi*, tal com en el v. 4. I vertiria : *Ego* (sponsa) *te excitavi eo, ubi peperit te* (Sponsum) *mater tua*. Ço és : sedens in umbra tua, quasi mali (2, 3) fruensque tua dulcedine institi urgere te, ut eo mecum tenderes, ubi mater tua te peperit... Emperò, ens apar que Gtm. hi reflexa una preconcepció més que un raonament. Ja ell mateix avisa que es tracta d'una explicació *probabile* (non dico *certa)*. Caldrà, doncs, deixar al verb hbr. en la interpretació tradicional que primerament dóna : *te amore incendi*. Nosaltres, amb Crampon, Le Hir : *Je t'ai réveillée*... I, en nota, el darrer : Malgrat la puntuació massorètica, i amb la major part dels catòlics : en boca de l'Espòs. Id. Mnc. : *t'ho suscitata*. Com de fet, en 2, 3, és el fruit de la pomera, ço és, de l'*Espòs*, qui fa delir l'Esposa. Ella, doncs, és el complement directe, la persona pacient, la *despertada*. — ALLÍ DOLIA... Amb Bdd. : *dort kam deine Mutter mit dir in Wehen*. El verb hbr. (forma pihel) segons Gsn. : *torsit;* inde : *cum tormentis et doloribus enixa est, peperit*. Cf. en Gs.-B el nom arameu i siríac : *Geburtsschmerzen*, i el mateix verb siríac, també en pihel : *Wehen haben*. Id. Grandveau. Els LXX bé : ὠδίνησέ σε. Id. els PP. grecs. La Vlg., en passiva, malgrat els suf. : *corrupta, violata est;* emperò la Lat. Vetus : *parturivit*. — LA DESLLIURANTA... Amb LXX (Bdd.), participi : ἡ τεκοῦσά σε. Gtm. (v. *supra)* lliga aquest paral·lel amb el membre anterior : *te excitavi*; Arb. (Walton) : *Ibi te destruxit mater tua: ibi te parturivit genitrix tua*. El pecat original (Eva, la pomera, la creu de Crist redemptora). Així, contra Gtm., vells exegetes. Le Hir : L'époux, d'un mot, lui rappelle tout ce dont elle lui est redevable. Il l'a *réveillée* et rappelée du sommeil de mort, sous l'arbre fruitier, c'est-à-dire sous l'arbre funeste où Ève l'avait déposée à sa naissance. L'arbre de mort est devenu l'arbre divin, la croix, et le fruit qu'on y cueille est Jésus-Christ.

L'exegètica tradicional cristiana sovint ha albirat *hoc loco* el climax trascendent de l'al·legoria. Cette manière d'entendre le texte nous élève bien au-dessus de Salomon et de son Épouse, et nous conduit à Jésus-Christ et à son Église ou aux âmes fidèles. Vrd. : amb Vlg. : *on perdé ta mare la ignoscència — on veié esflorada sa gentil poncella.* — Ço que apar fora de dubte, és que hi ha aquí, dins l'al·legoria de la pomera de l'amor, una *remembrança.*

6 a. POSA'M... Sembla parlar l'Esposa. — COM UN SEGELL... que tot baró israelita portava penjat al coll. (cf. Gns. 38, 18; Apc. I, 13). — COM UNA ANELLA... Hbr. encara *segell.* Nosaltres, més ad sensum que esmenant el text amb Bdd. *(Ring.)*, hem cregut que calia vertir *anell* que servia igualment per a signar contractes. En tot cas, els dos stics tenen el *significato di abracciare* (Mnc.). L'*anell,* en nostres costums esponsalicis és així com un instrument públic d'aliança del dia de prometatge.

6 b. — CERT... Al nostre entendre, aquí entra una reflexió del Poeta sobre *the power of Love* (Taylor). Gtm. ja observa h. l. *leve indicium mutatae personae;* i en el v. 7 *(aigües moltes)*, hi albira l'esclarit exegeta així com una *Sponsi respondentis confirmatio.* I afegeix : ibi enim quoniam tale dixit Sponsa quo nihil maius sit, aptissime *abrumpit* orationem. També sant Tomàs endevina aquí un canvi de persones (la gentilitat): Extrema particula, ex 8, 5, dispertitur ab Aquinate inter personas (ap. Gtm.). Sospesat tot, ens apar que aital filosofar sobre l'amor (6 b-7) no és prou escaient en boca dels esposos, i que més aviat és una intervenció del poeta, tal com en els mots «*Jo us conjur...*», tres voltes repetit (pp. 5, 20, 53). Molts crítics concorden en tenir per afegitór posterior els vs. 8-14, i sostenen que el Càntic cloïa originàriament en 8, 7, és a dir, en aquesta filosofia de l'amor que nosaltres posem en boca del Poeta. Així el Cardenal Meignan. Si més no, hi haurà aquí una closa de l'Epitalami, essent ço que segueix la possessió mútua, tranquil·la i pacífica. — COM LA MORT... L'amor *invicta est ut mors, ineluctabilis ut Scheol.* Ningú pot vèncer la mort: ni ningú pot es-

capar del sepulcre (paral·lelisme de la mort). — GELOSIA... amb Mnc.: *la gelosia* (Bdd. esmena: *ihr Eifern)*. Vgr.: On peut traduire l'hbr. par : «*la jalousie*». Vlg. «*aemulatio*», paral·lel de *dilectio*. — GUSPIRES DE FOC... Bdd. esmenaria : «*guspires de Déu*», per paral·lelisme amb *Jahvè (el*, en lloc de *esh)*. — SA FLAMERA... amb Bdd. Cfr. Job 1, 16. — DE JAHVÈ... intensiu hebraic, que Hier vertcix per un altre : *lampades ignis* (atque) *flammarum*, id est *lampades ignis flammantis*. L'hbr. : *flamera de Jah(ve)*. LXX i Vlg., sense «jah». Mnc. : forse non vi fecero attenzione, nel testo ebraico, essendo unito alla parola precedente; flamera seva (*iah*) en lloc de (*Jaḥ*) = *Jah(vè)*. Demés, els LXX, en lloc de «*lampades*» (flamera) porten «*sagitae*» (?) ex Ps. 76, 4 ubi (Gtm.) «*fulgura arcus*» *appellantur*» «*sagittae*», *nisi scintillae* περιπτερα *vocarunt*. Mnc. : *i lampi suoi*. Ens apar que el paral·lel ja es té amb els dos intensius : *de foc* || *de Déu*. D'altra banda el «flammae eius» dels LXX (que, segons Gtm., non habet sententiam), acusa una corrupció del text, del qual, entre els LXX i l'hbr. es reconstrueix el paral·lelisme :

segetes de foc són ses segetes:
sa flamera (flamera de Jah.).

Observa Bdd. que sols s'assenyala aquí *die Macht der Liebe*, sense ninguna concepció religiosa ni origen divinal. Gtm. (p. 351-sq.) : nonnisi uno loco (8, 6) ad Deum amor perspicue refertur, nec virtutis potissimum admiratione, sed formae intuitione excitari videtur. Cal recordar que el «Jahvè» és aquí un intensiu, paral·lel a «foc» del stic anterior.

7. — LI EN FARAN RETRET?... Gtm. : hbr. : despiciendo despicient eum s. eam (= substantiam); mes, Gtm. hbr. *lo* ad «virum» referre solent interpretes. — El «despiciet» de la Vlg., en sing. *(mendum* videtur Gtm.); hbr. en plural. Gtm. : si vir empturus sit caritatem bonis omnibus, contemnent profecto tam vile pretium. I afegeix : solent vertere : *contemnent eum* i. e. emptorem. Així Mnc. : *altamente è spregiato*. Nosaltres, — i ve a ésser el mateix —, amb Bdd. en interrogant : *Tindrà ningú per foll, el qui s'ho vengués tot, el qui oferís el seu per comprar l'amor*? Vrd. : interpreta essencialment : *és com si no en donés*

res. L'interrogant és per tal de remoure tot dubte, i tal volta, amb Bdd. exigeix *haboz* en lloc de *boz.* L'amor no té preu : qualsevol despesa que s'hi faci, per gran que sigui, ningú ho tindrà per oradura; tant més a Orient, on l'Esposa és comprada.

8. — Una germana tenim... Vlg. : *Soror nostra.* — Emparaulada sia... Bdd. : *angesprochen* (matrimonii causa, Gtm.); amb el qual, diu Mnc. : rifirendoli alla Sulamita, in VI, 9 è detta figlia única di sua madre, il senso corre bene : quindi non occorre moltiplicar le persone senza bisogno. Bdd. : Wieder die Brüder in einem gewissen Gegensats gegen die Schwester, wie 1 , 6. Ihre müssige Sorge gehört der Vergangenheit an. I afegeix : sehr dramatisch ist dicht daneben das Stolze Rühmen der mannbar Gewordenen gesetst. No obstant, si aquesta «soror» segons una interpretació molt corrent, és la Gentilitat convertida al Messies, hem de veure en aquesta germana el fruit d'entranyes de l'Esposa, la fecunditat de l'Església. Els «àngels», doncs, celebren sa fecunditat, dient germana a la filla de l'Església, al reialme de Déu viador. — Encara (bis)... Dins el sentit, no liter., amb Bdd. : *noch.* En confirmació del nostre punt d'albir: el Ven. Beda : en la «soror parva», prima nascentis Ecclesiae de gentibus tempora designantur. Id. Greg. Mag. : «soror parva», *nimirum sancta Ecclesia,* la qual abans d'ésser adulta, infimis quibusque auditoribus praebere non potuit ubera praedicationis. Id. Teodoret. Bossuet, també «puellam *aliam impuberem* interpretatur» (ap. Gtm.) Gtm. : Non interiit illa Synagoga vetus, sed ut «radix sancta» mansit; relicta vis est, qua nutriat «oleastrum insertum» (Rm. II, 16 sq.). Id. : Ierusalem, quae «per repromissionem» genuit multos filios, hanc dico Sponsam cantici. Cf. Gl. 4. Rm. 3, 29 : quibus locis coniuncte tractantur populus electus ille antiquus, et Christi fideles, ita quidem ut ex illo tamquam radice efflorescat excrescatque Ecclesia. El convertir *una germana en filla,* té el seu recolze en Ez. 16 : Tu et recordaràs de ta conducta, i te'n daràs vergonya, quan rebràs tes germanes, les més grans i les més petites, *les quals jo et donaré per filles.* Crampon, en nota a Ez. h. l. : De *germanes* que eren, les nacions esdevindran *filles de Judà,* i faran plegades

una sola família, Cf. Ps. 87 : Jahvè ama les portes de Sion, més que totes les tendes de Jacob. Coses glorioses de tu són dites, o Ciutat de Déu! Jo comptaré Rahab i Babilònia entre els qui em coneixen : els Filisteus i Tir i l'Etiopia dins de Sion foren nats. Diran de Sion : aquest i aquest altre del seu si nasqueren.

9. — SI ELLA ÉS UN MUR... Amb Bdd. : *So bauen wir auf sie einen Mauerkranz von Silber.* Gtm. : Quoniam eam vident adduci iam a Sponso, potius de ornanda Sponsa et sorore sua, deliberant (angeli) : Sive murus sive porta sive utrumque est, ornamenta ei provideamus. Mnc. : *edifichiamo intorno un fortilizio d'argento* : amb Vlg. : *propugnacula;* Gtm. : *pinnacula.* V. Gs.-B. : *Mauerkrone, Einfassungs Kranz der Mauer.* — Reforcem-la... Mnc. : *ricingiamola...* Liter. : *Bastim sobre ella una carena (o cornisa) d'argent* : BIGUES... plaques — *apliquem sobre ella bigues de cedre.*

10. — LA PAU... hbr. : salom; Mnc. : L'allusione ai nomi di Salomone e Sulamita è evidente (Id. Gtm.).

8, 11-14. — In hac clausula carminis sine dubio scriptor poetice solvere aenigma allegoriae voluit, et omnino in hoc genere nomine omnia symbolica sunt. (Gtm.) — C'est ici une fiction poétique, où l'Époux sous la personne d'un homme de campagne compare son bien à celui du roi Salomon, et dit qu'il ne donnerait point sa vigne (il entend son Épouse) par toutes celles de Salomon. (Crampon.) — His duobus versibus loquitur sponsus ut pastor, qualem se hac ecogla finxit. Nihil ego, inquit, invideo Salomon, etc. (Bossuet.) — E'un esempio di quei brevi enigmi poetici, di senso piè o meno coperto, che erano frequenti tra gli Ebrei (cf. Jdc. 14, 12 sqq.), come oggidí fra gli Arabi; costituiscono un genere letterario che potrebbe paragonarsi al nostro stornello o madrigale (e all'antica ballata.) Nosaltres, amb Taylor : *an apologue.* — EL MILER... DOSCENTS... Gtm. : Pergit Sponsa explicare quid afferat bonorum operum, quibus gloria fiat digna. Id. Mnc. : La fanciulla, con velata gentilezza chiede al reale suo Sposo, che si com-

piaccia ricompensare della sua generosa amicizia i fratelli, custodi assidui e intemerati della mistica vigne di lei, bellissime vergine. — BAAL-HAMÓN... Gtm. : non longe a Sunum oppido. — Les versions tradueixen en sentit al·legòric els noms propis: Salomó = *el Pacific*; Baal — hamón *in ea quae habet populos.* — Gtm. : Rectissime Hier. ne pacis notio obscuraretur utque sententia hbr. etiam latine appareret, vertendo expressit *shalom* et *baalhamon.* Nam in hac clausula carminis sine dubio scrip tor poetice solvere aenigma allegorice voluit.

13. — OH TU, QUI SOJORNES... És la *conclusion* (Taylor), *el cloure* musical del poema. Cf. Habacuc : *Ponet pedes meos quasi cervorum et super excelsa me deducet.* Així descriu ell la salvació del seu poble.

15. — FUIG, MON AMAT... L'Església, la humanitat alliberada, (comparada a un ocell, Bdd.), *iubetur aeternum canere alleluia,* quo et angeli et ipse Sponsus delectetur (Gtm.). El cant de l'Esposa és així com un leit-motiv musical del Càntic. Cf. 2, 17. Bé Le Hir : Cette expression *(fuig, mon amat)* ne peut être une invitation à l'Époux de s'éloigner. Rien ne serait plus contraire, ce semble, au but que l'Épouse se doit proposer, surtout dans un trait final et pour le couronnement de l'œuvre, On pourrait traduire : *fuyez* ou *courez vers moi.* Mais peut être sera-t-il mieux de conserver au mot son sens indéfini d'une course à l'aventure comme celles des faons qui cherchent leur pâture : Courez, oh mon bien-aimé, bondissez, prenez vos ébats, et sillonnez en tous sens cette montagne de parfums que vous-même avez plantée dans la terre des vivants; c'est-à-dire visitez, pénétrez, remplissez toutes les facultés de votre Épouse trop heureuse.

ÍNDEX

	Pàgs.
Un mot d'introducció	IX
Advertiments	XIX
El Càntic dels Càntics	1
Desfici	3
L'Encontre	7
Vernal	13
Pesombre	19
La Cavalcada	23
Connubial	27
Nit obscura	35
Lauda	41
Festival	45
El Goig	49
Remembrança	55
Madona Amor	59
Apòleg	63
Notes	68
Autors citats	111

AUTORS CITATS, I ABREVIATURES

BOSSUET, dins el *Cursus Scrip.* Scr. de Migne.
BUDDE (Bdd.), dins *Die heilige Schrift,* de Kautzsch.
BULBENA (Blb.), *La veu del Spòs e de la Sposa.*
CORNELY (Crn.), *Cursus Scripturae sacrae.*
CRAMPON, *La sainte Bible.*
GESENIUS (Gsn.) *Lexicon, hbr. et chald.*
GESENIUS-BUHL (Gsn.-B.), *Hbr. and Arm. Handwörterbuch.*
GIETMANN (Gtm.) dins *Cursus Scrip. sacrae,* de Cornely.
GLAIRE, dins la *Políglota,* de Vigouroux.
GRANDVEAUX, *Introducció* a la versió francesa de Le Hir.
HIER[NONIMUS], ap. Cornely *(Cursus Scrip. S.)*
LE HIR, *Le cantique des cantiques.*
LOWTH, *De sacra poesi hebraeorum.*
LUIS DE LEÓN (L. de L.), *El cantar de los cantares.*
MICHAELIS (Michl.), editor i anotador de Lowth.
MINOCCHI (Mnc.), *Il cantico dei cantici.*
SCHAEFER, *Das Hohelied.*
STAERK (Stk.), dins *Die Schriften des Alten Testamentes für die Gegenwart.*
TAYLOR, dins el *Diccionari petit de la Biblia.* de l'Hastings.
WALTON, *Políglota londinense.*
VERDAGUER (Vrd.), *Càntic dels Càntics,* i *Jardins de Salomó.*
VIGOUROUX (Vgr.), *Políglota.*
VULGATA (Vlg.).

AQUESTA VERSIÓ CATALANA DEL MÉS BELL DELS CÀN-
TICS QUE DICTÀ SALOMÓ, ÉS EIXIDA DELS OBRADORS
TIPOGRÀFICS DE LA CASA DE CARITAT, DE BARCE-
LONA, EL XXIV DE JUNY DE L'ANY MCMXVIII,
FESTA DE L'AMIC DE L'ESPÒS, QUI,
SEGONS DIVINAL COMANDA, MAI
NO BEGUÉ VI NI COSA FER-
MENTADA : ANS, AIXÍ
AQUEST LLIBRE, ERA
PLE DE L'ESPE-
RIT SANT

Author Bible- Catalan
Title El Càntic dels Cantics, ed. Clascar.
200010
Bible Catalan C.
DATE.
NAME OF BORROWER.

University of Toronto Library

DO NOT REMOVE THE CARD FROM THIS POCKET

Acme Library Card Pocket
Under Pat. "Ref. Index File"
Made by LIBRARY BUREAU